

15. Vegyes hangver-
sény. 21. Opera.
20.30: Könnyű zene
zeneest.
alatt.

május 2.

man és könnyű zene.
7.15: Beszélő újság.
hangverseny. 18: Rádió-
főnikus hangverseny.
vitány. Mendelssohn:
20.40: Felolvasás.
eraenekesno hangver-
ser: Lohengrin. Ippo-
kázusi vázlatok.

A Mandits-szalonzene-
s. Jos. Strauss: Vig-
er: Maritana — nyi-
rand Schubert művei-
ar: Nem kerek többé
— tangó. Szántó: Bu-
as: Maga vagy senki
ar: Luxemburg grófia
ann Lipi: Azóta már
Lojzi: Tangó dal. G.
kell, a hűség fázis —
12: Déli harangszó.
ethoven: Mondschein
i: Parasztszerelem —
Szabados Béla: Fanni
k virágait. Schubert:
k. Schubert: Az utma-
lek. Gyulai Elemér —
na: Ösz. Liszt: E-dúr
e. Jőjj madárka. Csiky
Lavotta Rezső: Vala-
13.00: Pontos időjel-
15.30: Tabódy Tibor
eselő, a Movero társ-
sa: „Repülés motor
Mareczkó Ferenc dr.
érettségi vizsgálat”.
elzés, időjárásjelentés.
ai Aranka novellája:
k 36-ik Rácz Laci és
k hangversenye. 1825:
előadása: „Képek a
multjából”. Közremű-
kérésztáhné Nyegre
en János felsőházi tag
ülő jubiláris nemzet-
25: A m. kir. Opera-
smertetése és az elő-
felolvasása. 19.30: A
előadásának közveti-
sangi lakodalom. Vig-
elzés, időjárásjelentés.
ra Sándor és cigány-
versenye.

zenei bazar.
har-est.
Orgonahangverseny.
Kamarazene.
20.15: Filharmonia-
Hindemith, Frenkel.
sz zeneest.
20.30: Nagy szimfo-
nizáció: A rózsák vá-
gya.
Giordano: A király e-
na Laftuadda: A ne-
k e. operája.
Magyar óra. Liszt: II.
18.35: Gramofon.
A morva zeneszerzők
versenye.
romonikus hangverseny.

1930. május 3
Szombat
5690 év Ijar 5

XIII évfolyam * szám 97
1930. május 3
Szombat
5690 év Ijar 5

FELELET

BUDAPEST

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

3perkosztós és 60 kiadónál
Kérlek Barabás P. Pop (v. Barabás) K.
Telefon 0-71.
Ejnye telefon (nyomda) 197.
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy évre .. .. 1100 Lel
Félévre .. .. 600 „
Negyedévre .. .. 300 „
Egy hónapra .. .. 110 „
KÜLFÖLDI ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy hóra 1 dollár (vagy annak
megfelelő más pénznem.)
Egy évre 10 dollár.
Küldetések
tarifa szerint vétetnek fel.

Állítsunk maradandó emléket Lord Balfournak

Irta: Dr. FISCHER JÓZSEF

Mit tett nekünk, zsidóknak Lord Balfour és mi az, ami örökre szívünkbe zárja e nagy államférfi emléket?
Amikor a gyász napjaiban feleletet kerestem erre a kérdésre, kezembe került Einstein Albert beszéde, amelyet a Jewish Agency zürichi alakuló ülésén mondott. A zsidóság tragédiájának okaira mutat rá Einstein professor, hogy amint azt a nemes zsidó szív megérezte és amint a természettudomány csalhatatlanul ítélkező világhírű tudosa meglátta:

„En — ugymond — a modern zsidó tragikumát abban látom, hogy bár egy nemzetet képez, ez a nemzet elemre bomlott fel. A zsidó egyedül izolván van és érzi az egyedülvalóság nyomorát. Ez vezetett a zsidóság tragikus helyzetéhez. De hogyan találjuk meg a kivetelő utat anélkül, hogy a zsidó nép számára egy saját nemzeti otthont ne teremtsünk?”

Egyszerű igazságok és mégis mily nehézzen értjük meg mi, zsidók. Egy más népből való államférfiúnak kellett jönnie, hogy Herzl Tivadar ez alapvető gondolatát megértse.

Az évezredek számkivetettséggel tengeri szenvedés legnemesebb morális értékeit támadta meg. Izoláltságunkban elgyengültünk, felőröltük erőnket. És mi, akik míg önálló nép voltunk, az egész világ haladásának irányát elhárító vallási és erkölcsi értékekkel ajándékoztuk meg a többi népeket, tehetetlenül néztük végig azt a dekadenciát, amely az elemre bomlott népet alkotó erejét hosszú időn keresztül megbénította. A világ népeinek betegei lettünk, akiket megpróbáltak gyógyítani, hol a mindenestől való kiirtás gyökeres eszközeivel, hol a humanitás módszereivel, de hiába. Nem vezethetett eredményre semmiféle e fajta kísérlet, mert a mi betegségünk oka népünk tragikus helyzetében rejlett.

Rá kellett jönnünk, hogy a gyógyulás egyetlen útja az, ha a szétcsúszott és már haladó atomokat a palesztinai nemzeti otthon révén egy új élő közösségbe fogjuk össze, amely a népi újjászületés regeneráló erejével felfrissíti az elsatnyat egyedeket, új alkotási képessé és az így új születet népet mint önálló alkotó tényezőzt az emberiség boldogulásáért és jövőjeért folyó gigantikus küzdelemben régi helyére állítja vissza.

Sokan közülünk jó ideig nem értették meg ezt, de Lord Balfour megértette és segítségére jött a zsidó népnek, hogy évezredek tragédiáját likvidálja a nemzeti otthon megteremtése útján.

Joggal kiáltott föl Einstein Albert, amikor Lord Balfour halálának hírt vette:

„Alig van ember, aki a zsidó nép morális győgyüléséért oly nagyot cselekedett volna, mint Lord Balfour. Az ő neve tovább fog élni közöttünk, amíg csak lesz zsidóság!”

Lehetetlen át nem éreznünk, hogy minden zsidónak, cionistának és nem-cionistának egyaránt, akinek szíven fekszik a zsidó nép jövője, ez kell legyen az óhajta: *egy legyen, amint*

Einstein jövedőli: Lord Balfour emléke örökké éljen a zsidóság között!

A zsidó nép, amely oly gyorsan felejt el az ellene elkövetett rosszat, ezáltal újból be fogja igazolni, hogy kitörülhetetlen emlékébe vési a neki szerzett jót. Meg fogja örökíteni a nagy államférfi emléket és a mód, ahogyan azt teszi, valóban legméltóbb a zsidóság ez igaz barátjához: Erec Jisraélben vásárolt földdel teszi nevét felejthetetlenül a zsidóság történelmében.

Az egész világ zsidósága nagy erőfeszítésekre készül, hogy Lord Balfour nevét a földvásárló Alap, Keren Kajemeth Leisrael, aranykönyvébe bevezesse és ilyen módon a nagy zsidóbarát nevét viselő új földeket szerezzen a

zsidó nemzeti otthon területén, Palesztinában. Lehet-e kétség aziránt, hogy ez emlékműnek a felállításáa becsületügye minden zsidónak? Nem cionista úgy ez. A zsidó népnek Erec Jisraélben saját földhöz kell jutnia, hogy azon kitelepített fiai saját életüket élhessék.

A saját föld és az azon folytatott saját élet: ez az a gyógyszer, amelytől úgy a zsidó népnek, mint izolált egyedeinek gyógyulását és új életre kelését várhatjuk. Nemesak becsületügye, hanem életérdeke is minden zsidónak, hogy ez a cél megvalósulhasson.

Jól tudjuk, hogy kötelezettségeink sokoldalúak, a gazdasági helyzet pedig napról-napra rosszabb. Ez azonban nem lehet akadály akkor, amikor a zsidó nép egy mindennél fontosabb becsületbeli köteletségének teljesítéséről és jövőjének minden időkre való biztosításáról van szó.

Hiszem, hogy nem lesz Erdély és Bánt területén hitközség, Szentegyet, Páholy, szövetségi helyicsoport, ifjúsági és Wizo-csoport, vagy más zsidó közü-

let, amely Lord Balfour nevét a földvásárló Alap aranykönyvébe, ha erejének megfeszítésével is, be ne vezesse.

A zsidó lelkiismeret szavától indítva szeretettel fordulok mind e közületek vezetőihez: *indítsák meg az akciót Lord Balfour nevének a földvásárló Keren Kajemeth Leisrael aranykönyvébe való bevezetésére és ekként járuljanak hozzá a nagy emlékműnek megalkotásához, amelyre a zsidóság Lord Balfour nevének megörökítése céljából vállalkozott.*

A föld, melyet a földvásárló Alap Erec Jisraélben a mi áldozataink révén Balfour emlékére szerezni fog, a zsidó nép elidegeníthetetlen tulajdona lesz. Így válik majd a zsidó nép elidegeníthetetlen értékévé a Lord Balfour neve is, amely a zsidóság történelmében mindenkor a fajok felett álló lelki nagyságot, a zsidó nép megbecsülését és az alkotás ígérését fogja jelenteni.

Zsidó Testvérek! Állítsunk emléket Lord Balfournak, önmagunkat becsüljük meg vele!

Az indiai haderő vezérkari főnöke Londonba utazott, hogy új direktívákat kérjen a forradalom ügyében

London, május 2. Delhi jelentés szerint az indiai haderő vezérkari főnöke elutazott az angol fővárosba, hogy a helyzetről jelentést tegyen és új direktívákat kérjen.

A bombayi főzsdén az állami kölesonpapírokban állandó az árlemorzsolódás. A 3 és félszázalékos kötvények újra ár-

esést szenvedtek s olyan alacsony árnivóra süllyedtek, amilyenre évtizedek óta nem volt példa.

A londoni lapok tudósítói jelentése alapján az indiai akciók lecsendeseséséről és ellanyhulásáról adnak számot, ami a lapoknak a sajtórendelet következtében önként vállalt ideiglenes szü-

netelésével áll összefüggésben.

London, május 2. A Daily News bombayi jelentése szerint a hindu újságírók arra akarják rábírní a lapkiadókat, hogy az angol hatóságoknak a hindu foglyokkal szembeni magartatása elleni tiltakozásául a lapok megjelenését időlegesen szüntessék be.

Az ellenzéki demonstrációk után kerül sor a kormány átszervezésére

A kormány átszervezésének engedélyezése a régenstanács bizalmának megerősítését jelenti

Bucuresti-Bukarest, május 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Jelentettük, hogy Maniu miniszterelnök az ellenzéki pártok kongresszusa utáni napokra halasztotta el a kormány átszervezését. Altalános bevett tény az, hogy amennyiben a régenstanács a kormány fizionómiájának megváltoztatását engedélyezi, úgy ez a legfőbb alkotmányos fórum bizalmának megerősítését jelenti az illető kormánnyal szemben. A miniszterelnök a kormány pozíciójának szilárdságát és a legfőbb alkotmányos fórum változatlan bizalmát akarja az ország előtt demonstrálni a kormány átszervezésével, amely — miután az ellenzéki kongresszusok után történtek meg — egyuttal annak is bizonyítéka lesz, hogy az ellenzéki pártok kormánybuktató akciója eredménytelen maradt.

A kormány átszervezése nem lesz olyan széleskörű, mint ahogyan azt a miniszterelnök tervezte. Valószínű, hogy D. R. Ioanitescu és Popovici Mihály visszalépésére és az ezzel járó áttolódásokra fog szorítkozni a kormány mai arculatának megváltoztatása. D. R. Ioanitescu, mint ismeretes, lemondott a belügyi alminiszterségről, azon a napon, midőn Mirtó iparügyi miniszterre nevezte ki Maniu. Az ifjovi és vlascai parlamenterek hosszas tanácskozásokat folytattak az elmúlt héten s ezeknek eredményeképen ultimátumszerű határozati javaslatot szavaztak meg, amely-

ben a „Ioanitescu-ügy” tisztázását kérték a pártvezetőségtől. Maniu másfélórás audiencián fogadta Ioanitescut, a volt belügyi alminiszter azonban szokása ellenére nem számolt be az audiencia eredményéről. Ioanitescu mindössze ennyit mondott az érdeklődő újságíróknak:

— A párt és a parlamenterek legutóbbi megnyilatkozásai azt bizonyítják, hogy a többség a kormányban kíván látni. Meg vagyok győződve róla, hogy a pártvezetőség sem lesz más véleményen.

Ioanitescu a munkaügyi minisztérium vezetését fogja átvenni. Raducanu, a jelenlegi munkaügyi miniszter, a tervezet szerint, az iparügyi minisztérium élére kerül, míg Mirtó a közlekedésügyi minisztérium vezetését venné át. Nincs még meghatározva az, hogy melyik tárca élére kerül Popovici Mihály volt pénzügyminiszter, akinek a kormányba való belépése ugyancsak elkerülhetetlenül szükséges a pártbélke helyreállítására. A bukaresti lapok összefüggésbe hozzák ezt az eseményt azzal, hogy Iunian volt igazságügyminiszter, akinek nagy szerepe volt am akidején Popovici Mihály eltávolításában, váratlanul elutazott az országból.

Az átszervezés nyomán egyedül Pan Halippa, jelenlegi közlekedésügyi mi-

niszter maradna ki a kormányból. Valószínűnek tartják, hogy Halippa mint tárca nélküli miniszter továbbra is a kormány tagja marad és ebben a minőségében vezetné tovább a beszarabiai tartományi igazgatóságot Moldovan helyett, akinek lemondása napok kérdése csupán.

Szimpatiatüntetést rendeztek Madridban Unamuno mellett

Páris, május 2. Madridból jelentik, hogy Unamuno tanár Salamancából a spanyol fővárosba érkezett előadások tartására. A pályaudvaron óriási tömeg lelkes tüntetéssel fogadta, de a rendőrség közbeavatkozott és szétkergette a szimpatiatüntetést. Rendesinálás közben 17 tüntető megsebesült.

Az angol alsóház megszavazta Snowden pénzügyi javaslatait

London, május 2. Az alsóház mai ülésén 255 szavazattal 139 ellenében elvetették a konzervatív részről előterjesztett azon költségvetésmódosító javaslatot, hogy a jövedelemadó régi kulcsa visszaállítsassék. E szavazással az alsóház a Snowden kincstári kancellár által fontként 4 sillinges jövedelmi adókulcsnak 4 silling 6 pennyre emeléséhez hozzájárult. A liberálisok a munkáspárttal szavaztak.

rdetések

ANACNÉ orth. kóser
vegetárius étterme
lik meg Reg. Ferdin-
nyi-u.) 10. sz. alatt.

ÜZLETHELYISÉG
Babos-palotában azon-
nal kiadó. Bővebbet a
lap kiadóban.

FÜRDŐHELYEN 80
éve jól bevezetett VEN-
DEGLŐ bérbeadó, eset-
leg olcsón eladó. Érte-
kezni Weisz, Strada
Gojdu 9.

EGY varrógép és egy
antik asztal eladó Kár-
pát-utca 16.

NAPI NÉHÁNY óra
román, német, magyar
levelezést, fordítást stb.
vállal önálló levelezés
gépíró. Kiadott mun-
kát lakásán saját ír-
gépén is végez. Szívesen
megkereséseket „Per-
fekt” jellegre a kiadóba
kér.

Lucian Wolff jelentése szerint:

Romániában ebben az évben nem történtek komolyabb zsidóellenes zavargások

A yemenita zsidók ellen is lázítják az arabokat
A rituális vágatások ügye nemzetközi zsidó fórum előtt

London, május 2. A Zsidó Képviselők Testületének (Jewish Board of Deputies) legutóbbi londoni ülésén Lucien Wolff jelentést tett a Joint lépéseiről a zsidó vallásnak Szovjetországban való üldözése tárgyában. Közölte, hogy a londoni szovjetkötvet, jöellehet a Joint átiratát már március 16-án megkapta, még mindig nem válaszolt. Közölte továbbá, hogy a Jointnak ebben az ügyben hozott határozatait átküldte egyidejűleg a brit kormánynak is. A brit kormány külügyminisztere néhány nappal a határozatok beterjesztése után válaszolt. Közölte, hogy meg fog ragadni minden alkalmat arra, hogy a vallásszabadság Oroszországban megővessék. Lucien Wolff ezután jelentést tett az oroszországi általános helyzetről és közölte, hogy a vallásellenes törvények ellenére is a vallásellenes propaganda erősen enyhült és pedig a helyi hatóságok enyhe magatartása révén is.

A romániai helyzet

Ezután a romániai zsidóság helyzetét ismertette és közölte, hogy a Joint az év eleje óta történt események kronológikus jelentése alapján közölheti, hogy Romániában ebben az évben nem történtek komolyabb zsidóellenes zavargások. Előadottak ugyan kisebb antiszemita jellegű incidensek és ezzel összefüggésben történtek panaszok a rendőrség magatartása ellen. A panaszokat a kormány azonban nem tartotta helytállóknak. A Cuza professor által vezetett antiszemita szervezetek különösen a falvakban fejtették ki intenzív munkát. A parasztokat felláttatták a zsidók ellen és azt ígérték nekik, hogy a zsidók távozására sikere esetében a zsidókat kizavarják az országból, vagyonukat lefoglalják és elosztják a nép között. A március elején lezajlott események bizonyították, hogy a ezüstárknak ez a krománya eredménytelen volt. Mialatt Orománia, Besarabia és Erdély zsidói jelentékeny számú szavazatot tudott jelöltjeire összpontosítani és ilyen módon 70 képviselőtestületi tagságot tudott összehozni, addig az antiszemita szórványosan kerültek be a községi tanácsokba. A kormány azonban másfelől még mindig nem intézkedik abban az irányban, hogy a kisebbségek törvényes igényeit a konstruktív törvényhozás terén kielégítse. A régebben beigért kisebbségi törvény nem került eddig napvilágra.

A yemenita zsidók szenvedései

A jelentés további során Lucien Wolff megemlékezett a yemenita zsidók helyzetéről. Az augusztusi palesztinai zavargások ugyanis erősen kihatottak Yemen területére, úgyhogy Yememből a zsidók menekülni kényszerültek. Muzlim fanatikusok bejárák az országot és arra lázítják az arabokat, hogy irtás ki a közöttük élő zsidókat. A Vörös-tenger kikötőiben háromszáz zsidó yemenita menekült család várja további sorsát. Azonfelül kétszázötven árva gyermek kényszerült elmenekülni. Ezek legtöbbje Adenben él kimondhatatlan insógnében. E családok közül ötvenet nem régebben Palesztinába hoztak. Nehéz dolgot azonban a menekültek számára betartási engedélyt szerezni. Az utiköltség fejenként 8 fontot tesz ki és a palesztinai hatóságok az árva gyermekek után fejenként 200 fontot követelnek. A yemenita zsidók érdekében a Joint összeköttetésbe lépett a cionista világ-szervezettel és az American Jewish Committeevel.

A jelenést vita követte, melynek során *Hervald* kérdést intézett a zsidó Képviselők Testületének elnökéhez, Avigdor Goldschmidhez, vajjon alkalmas volna-e az idő arra, hogy a testület tagjai állást foglaljanak a palesztinai vizsgáló-bizottság jelentéséhez. Avigdor Goldschmid kijelentette, hogy a Jewish Agency brit székfője éppen most foglalkozik a jelentéssel és az ülés után minden valószínűség szerint a Zsidó Képviselők Testületének palesztinai bizottsága fog ebben az ügyben tanácskozni. A Testület legközelebbi ülésén a helyzetről jelentést fog tenni.

Anglia menedékjoga

Avigdor Goldschmid előadta továbbá, hogy a testület válaszul Clynes angol belügyminiszter február huszonhatodikáról szóló levelére, melyben a miniszter kijelenti, hogy hajlandó elvben az idegentörvény végrehajtása körül módosításokat megejtetni, sajnálatlaltal közölte a belügyminiszterrel, hogy a kormány nem akarja visszaállítani az 1905-i idegentörvényt, amely minden politikai és valási menekült számára menedékjogot biztosít Angliában. A levélben különböző javaslatok történtek az idegenek regisztrálására, az állampolgárság elnyerése és egyéb idevonatkozó dolgok tekintetében.

A rituális vágatás

Lord Rothschild a rituális vágatást védő bizottság jelentését olvasta fel és

kijelentette, hogy az egész világon bizonyos körök támadják az állatok zsidó rítus szerinti levágatását és pedig az állatvédelem szempontjából, jöellehet a körök érveit könnyen meg lehet cáfolni. Fontosnak tartja, hogy a zsidó hitközségek álljanak össze és védjék meg a „shechita” intézményét. Közölte továbbá, hogy a Délafrikai Unió parlamentje törvényt hozott az állatok humanusabb leölésére, de a törvény olyan értelmű záradék felett is rendelkezik, amely kivételt állít fel a zsidók rituális vágatása tekintetében. Mindazonáltal akadtak képviselők a parlamentben, akik tiltakoztak az ellen, hogy a zsidók a törvénytől eltérő vágatási módszerrel élhessenek. A délafrikai zsidó hitközségek azonban eljártak a kormánynál. Valószínű, hogy lépéseiknek sikere is lesz.

Sulyos konfliktus a délfranciaországi árvizkárosultak és a vörös kereszt között

A károsultak pénz helyett eddig csak butorokat kaptak

Páris, május 2. A délfranciaországi árvizkárosultak és a francia Vöröskeresztesület között konfliktus támadt, amely hétfőn sulyos botrányban pattant ki.

Azokat az adományokat, amelyek az árvizkárosultak részére összegyűltek, eddig a Vöröskereszt kezelte, azonban a kezelésre való megbízást visszavonták a Vöröskeresztől. Az történt ugyanis, hogy az összegyűjtött hatvanmillió frankot sem a károsultak, sem az árvizsújtotta területek helyi hatóságai nem kapták meg készpénzben, hanem eddig jórészt butorok alakjában, amelyeket vagonszámra szállítottak az árvidekrekre, még mielőtt az árviz következtében rombadott házakat ismét felépítették volna. A butorokat éjjel-nappal gyártották két párisi gyárban, amelyekről köztudomású, hogy szoros üzleti össze-

vetésben vannak a Vöröskereszttel.

A szállított butorok — a károsultak állítása szerint — teljesen hasznavehetetlenek. Általános a panasz amiatt is, hogy bürokratikus akadékoskodással mindenki meglazították az egész segítőakciót.

Heraud államtitkár kijelentette, hogy a jövőben a segítőalappal összegyűjtött pénzek elosztására csakis a kamara lesz illetékes. Ez azonban azért baj, mert a kamara június 3-ikáig elnapolta üléseit. A lapok szemere vetik az államtitkárnak, hogy nyilvánvalóan el akarja hártani magáról a felelősséget, azonfelül rámutatnak arra is, hogy a szóbanforgó hatszázmillió frank nem állami pénz, hanem társadalmi uton gyűlt össze, tehát szétosztását sem lehet a kamarára bírni.

„Ércsisak a senki földjén”

Crozier angol tábornok szenzációs könyvében leplezi le a háboru borzalmait

London, május 2. Minden eddigi háborus könyv szenzációs hatását messze felül fogja múlni az a megrendítő és megdöbbentő írás, amely most jelent meg az angol könyvpiacra. Az eddigi háborus könyvek szépirodalmi formában elevenítették meg a kőzkatonák, vagy kisemberekből lett fiatal tisztek háborus szenvedéseit. Most azonban egy tábornok írta meg háborus emlékiratait és ez az írás van olyan megrázó, mint a kőzkatonák feljegyzései.

A könyv szerzője F. P. Crozier brigadéros tábornok, aki 1915-től kezdve a francia harctéren vezetett igen fontos hadműveleteket. Könyvének címe szóról-szóra ez: „Ércsisak a senki földjén”. Senki földjének nevezték a háboru alatt azt a területet, amely két szembenálló sereg lövészárkai között volt. Crozier tábornok, aki 1923 óta a munkáspárt tagja, szenzációt keltő vallomásokot tett

— Mindjárt tudtam, hogy a háboru borzalmas és fölösleges — írja. — En azonban parancsot kaptam és kötelességem teljesítenem. Ezért tehát igyekeztem jó katonákat nevelni embereimből. Ezt úgy kellett elérnem, hogy felkorbácsoljam bennük a vészszomjat, hogy kihozzam belőlük azt a minden emberben rejtőző állati brutalitást, amely nélkül nincs győzelem. Megmérgeztem tehát a lelkiüket a baromi propagandával. Napirancsaiban borzalmas német kegyetlenkedésekről szóltam, amelyekben magam sem hittem, szörnyű legendákat meséltem, francia leányok meg-

beestelenítéséről és felkoncolásáról. Ennek a munkámnál nagy segítségemre voltak a különböző egyházak papjai, akik tökéletesen dolgoztak azon, hogy katonáim mennél szilajabbak és vadabbak legyenek.

Arról ir ezután a tábornok, hogy a kivégzés, szökés, vagy gyávaság esetén milyen hatalmas példaadó erőt jelent. El is mondja egy nevezetes kivégzés történetét.

— Egy alkalommal elfogtak egy szökevény tiszteket és egy kőzkatonát. Mindkettőjüket azonnal halálra ítélték. Hamarosan távirat érkezett felsőbb helyről, amely egy intézkedett, hogy a tiszteket nyomban szabadlábra kell helyezni s tetteiket következményei alól mentesíteni, a kőzkatonát viszont ki kell végezni.

— Nyomban hozzáálltam az előkészítő munkálatokhoz. — írja a tábornok.

Egy szép kert hátulul felé választottam ki a kivégzés színhelyét. A kivégzés előtt magamhoz szólítottam a csapatot vezénylő fiatal tiszteket. Megmondtam neki, hogy a sortűzet adó katonák nyilván idegesek lesznek, kezük remegni fog és rosszul fognak célozni. Ezért neki kell majd megvizsgálni az alélt katonát s ha még él, revolverével a szívébe löni. A fiatal tiszteket sápadtan tudomásul vesi parancsot. Magamhoz hívom vascorára, mert azt akarom, hogy a kivégzés előtti egész éjjel a felügyeletem alatt töltsék. Félek, hogy leírja magát, olyan izgatott.

— Kora hajnalban a kertbe felvonul a kis csapat. A delikvens kissé messze van tőlem. Odakötözök egy karóhoz. Teljesen részeg, dülöngélve megy a kivégzés színhelyére. Felállok egy földhányásra, hogy jobban lássam. Látom, hogy a kivégzendő katona feje csaknem élettelenül hanyatlik a karóra. Ugy van odakötte a póznához, mint a megölt borjú a mészáros kirakatában. Szemét bekötik, pedig nem érdemes, mert már egy sem lát semmit a rémülettől és a részegségtől.

— A katonák merev arecal felsorakoznak, céloznak, a tiszteket zsebkendőjei felendül, ideges, szaggatott sortűz dörög el. Az orvos odarohan a véres testhez, megvizsgálja — még van benne élet. A sápadt, fiatal tiszteket most odahozza, félig lehunyt szemmel közvetlen közelről beélel.

— Az orvos megint figyel. A kivégzés sikerült... Megyünk reggelizni... Ez a háboru.

Arról ír később Crozier tábornok, hogy a tiszteket és katonákat egyaránt leírták magukat, ha lehetett, mert különben nem bírták volna a borzalmakat.

— Két ezredesem szolgált közben olyan botrányosan leitta magát, hogy sürgősen el kellett őket helyezni.

Egy alkalommal a tábornok meglátogatta azt a portugál hadosztályt, amely Armentières közelében tartotta a frontot.

— A németek szuronyrohamra indultak a portugálok ellen, mert tudták, hogy ez a leggyöngébb ellenfél. Amint a német roham megindult, a portugálok kétségbeesetten rohantak hátrafelé.

Mint hogy a portugál és a német uniformis csaknem teljesen hasonló színű, a hátul felsorakozott angol gépfegyverek és ágyuk könnyötlenül lekasabolták a menekülő ellenséget a szövetségesekkel együtt. A portugálok különben valószínűleg megőrültek a háboru borzalmaitól. Egy kisebb menekülő csapat őrgyongvet támadott meg egy angol katonai autót, legyilkolta a bennülőket, elfoglalta a kocsi és eszeveszetten vágatott vele a front mögé.

Crozier tábornok a könyv megjelenése után elmondotta, hogy a könyvet tíz nap alatt írta meg háboru feljegyzései alapján. A munkával volt a célja, hogy megmutassa az embereknek a háboru igazi arcát.

Mit irnak a belföldi orvosok a szifilisznek

a szájon keresztül pasztillává való gyógykezeléséhez

SIGMARGYL

Arzen—Higany—Bismuth

Dr. M. Pomaret

Helyetteseti az injekciót, elkerüli a baleseteket.

Sygmargylt használtam igen sok szifilisz esetben, különböző stádiumokban és minden esetben olyan eredményeket kaptam, amelyek a preparatum elvitathatatlan hatásáról győztek meg.

Dr. D. Dimitriu tábornok orvos,

Bucuresti, Str. Gen. Lahovary.

Kipróbáltam a Sygmargylt a Regina Maria-kórházban elsődleges és másodlagos szifilisz esetében és kijelentem, hogy meg vagyok elégedve az elért eredményekkel.

Gyorsítja a sebek és plagu-ok behegését. Ideális profilaktikus szer. A beteg jól tűri, nem támadja meg a szervezetet és talamenyai betegnél általános javulás tapasztalható.

Dr. C. Ilescu tábornok orvos,

A hedsereg egészségügyi főnöke.

Különös előnyt jelent azok számára, akik nem folytathatnak injekciós kúrát. A Sygmargyl könnyű adminisztrálása és kontrolja nagy előnyt jelent falvakban, gyárakban és mindenkinél, aki szifiliszben szenved.

Az érdeklődők ingyen kapnak brosrát és teljes magyarázatot a

SYGMARGYL En-gros ügynökségtől,

Bucuresti, Str. Principatele Unite 14.

Sygmargylt kapható az ország összes drogueriáiban és gyógyszerüzleteiben.

Dr. Hoffmann Miksa: A házasság a régi héberknél a Biblia és Talmud alapján. Ára 68 lej az Uj Kelet könyvostályában.

A tenorlás

Bucuresti-Bu mara ma delut dr. Fischer Jö belügyminiszter gen történt ügyében. Fisch hogy Bratoianu rendörség dete tartóztatta We tiszviselőt, aki doltak. Miután terhére rótt bü esétlen ember kizsákmrájáb miszár, Nicolai nek segítségévé nak vetette al gal igyekeztek vallomást kiesi lyezték szabad hatása alatt W je tett beismer olyan sulyos hogy családja rumba elhelye vizsgálat nyole lyos testi sérül Attól tartanak, ujjabb komplika kezni. A tarto függesztette a Kérdem azonl urat, milyen i ganatosítani al hasonló esetek ken meg ne is rendőrtiszviselő ségekre figyelj Fischer Jösei nisztert, hogy a büns rendőrtis kívül, hogy boes ügy dossziéját. sa után fog dön pellációt terjesz ben.

Inte ra e Clopotel kori horribilis kama Rámutat arra, százalékos kama toktól, akik évti annyit megkere adósságaiktól bankok visszaelt gattott helyzetévé össznél is bet ket. Kéri a kor amig a Mezögaz állítása befejeze hozási uton kén kokat, amelyek leszámitolási hi Nationalától, ho 18 százalékkal h ket. Tiltsák meg lejen aluli követ lanát is betáblá

And mad Petre Andrei dást intéz ezutá államvasutak Andrei mindene hogy a köztisztv nyei körül szám Nagy hiba volt Andrei — hogy hadirokkantok utazási kedvezm tézkeések csak a kormány pres

Jó egészség

S P

Vadas: Sportol lei; Mamusieh: cobi—Roland: 1 kovszky: A box kerékpározás ke pár: Athlétika játék 150 lei; So ball 95 lei; Főll gattott futballist ball évkönyv 82 260 lei; Buesán Napfény gyógyl Mein System 18 tőt előadásai 10 test 41 lei; Lor Utánvétellel szá

LEPAG

Tavaszi ruhák festése, tisztítása megkezdődött CZINK-nél Cluj

A temesvári rendőrbrutalitások szigorú megtorlását kérte a kamarában Fischer József

Petrovici volt averescanus miniszter parlamenti iniciatívából egy törvényjavaslatot terjesztett be, de Madgearu többszöri kérésére visszavonta javaslatát

Bucuresti-Bukarest, május 2. A kamara ma délutáni ülésén napirend előtt dr. Fischer József interpellálta meg a belügyminisztert a temesvári rendőrség történt felháborító brutalitásokról. Fischer József dr. elmondotta, hogy Bratioanu Nicolaie, a temesvári rendőrség detektívje április 23-án letartóztatta Weinberger Izsak magántisztviselőt, akit okirathamissítással vádoltak. Miután Weinberger tagadta a terhére rótt bünelekményt, a szerencsétlen embert bevitték a rendőrség kínzókamrájába, ahol Ramneantu komisár, Nicolaiu és Bratioanu detektív segítségével fantasztikus kínzásoknak vetette alá. Középkori barbársággal igyekeztek Weinbergerrel beismerni vallomást kicsikarni és csak akkor helyezték szabadlábra, midőn a tortúra hatása alatt Weinberger aláírta az eléje tett beismerő vallomást. Weinberger olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy családja kénytelen volt szanatóriumba elhelyezni. A hivatalos orvosi vizsgálat nyolc napon túl gyógyuló súlyos testi sérüléseket állapított meg. Attól tartanak, hogy a sérülések miatt újabb komplikációk fognak bekövetkezni. A tartományi igazgatóság felügyesztette a három rendőrtisztviselőt. Kérdem azonban a belügyminiszter urat, milyen intézkedéseket kíván fogantatni abban az irányban, hogy hasonló esetek a romániai rendőrségekben meg ne ismétlődjenek s hogy a rendőrtisztviselőket tényleges kötelességeikre figyelmeztessék?

Fischer József dr. kérte a belügyminisztert, hogy állíttassa bíróság elé a büntös rendőrtisztviselőket. Kérte ezenkívül, hogy bocssájak rendelkezésére az ügy dossziéját. Ennek áttanulmányozása után fog dönteni afelett, hogy interpellációt terjeszt-e be ebben a kérdésben.

Interpelláció a kamatuzsora ellen

Clopotel kormányparti képviselő a horribilis kamatok ügyében szólal fel. Rámutat arra, hogy a bankok 20-42 százalékos kamatot szednek a parasztoktól, akik évtizedek alatt sem tudnak annyit megkeresni, hogy nyomasztó adósságaiktól megszabaduljanak. A bankok visszaélnék a parasztok szorongatott helyzetével és a legesekélyebb összegnél is betábláztatják követeléseiket. Kéri a kormányt, hogy addig is, amíg a Mezőgazdasági Hitelintézet felállítása befejezett tény lesz, törvényhozási uton kényszerítse azokat a bankokat, amelyek kilenc százalékos visszalétszámítási hitelt élveznek a Banca Nationalától, hogy 14-16, de legfeljebb 18 százalékkal folyósítsanak kölcsönöket. Tiltsák meg végül azt, hogy 10 ezer lején aluli követelésért bárkinek ingatlanát is betábláztassák.

Andrei professzor éles támadása Vidrighin ellen

Petre Andrei professzor éles támadást intéz ezután Stan Vidrighin, az államvasutak vezérigazgatója ellen. Andrei mindenekelőtt is rámutat arra, hogy a köztisztviselők vasuti kedvezményei körül számos visszaélés történt. Nagy hiba volt, — mondotta ezután Andrei — hogy Vidrighin megvonta a hadirokkantaktól az általuk élvezett utazási kedvezményeket. Az ilyen intézkedések csak arra alkalmasak, hogy a kormány presztízst esorbítsák.

JÓ KEDÉLY egészséges életmód SPORTI

Vadas: Sportolás, egészség, szépség 61 lei; Mamusich: Labdarugás 109 lei; Jacobi—Roland: Ping-pong 82 lei; Kankovszky: A boxolás 170 lei; Molnár: A kerékpározás kézikönyve 136 lei; Gáspár: Athléтика 150 lei; Göncz: Teniszjáték 150 lei; Schlosser: A modern futball 95 lei; Földessy: A magyar válogatott futballisták könyve 95 lei; Futball évkönyv 82 lei; Dr. Lupu: Tenisz 260 lei; Bucsányi: Nyerskoszt 102 lei; Napfény gyógyhatása 88.50 lei; Müller: Mein System 180 lei; Kneip összegyűjtött előadásai 102 lei; Horváth: A szép test 41 lei; Loránt: A vénülés 340 lei. Utánvétellel szállít, nemtetszöt cserél!

LEPAGE, Cluj-Nvár

Gafencu közlekedésügyi alminiszter közbeszól: Kijelenti, hogy az állam presztízse ebben a kérdésben egyáltalán nem szenvedett esorbát. A közlekedésügyi minisztérium idejében értesítette a rokkantakat arról, hogy nem vonták meg tőlük eddigi utazási kedvezményeiket. A rokkantak azonban, nyilván politikai agitátorok befolyására, nem akartak tudomást venni erről az értesítésről és mégis utcai tüntetést rendeztek.

Andrei replikájában kifejti, hogy az ilyen tüntetéseknek elejét kell venni, mert megzavarják az állam belső nyugalomát és izgatólag hatnak a kedélyekre. Hasonló esetekben pedig a kormány jól tenné, ha szankeiókat alkalmazna azokkal szemben, akik ezeket a demonstrációkat előidézik. Helyénvaló volna, ha Vidrighin eljárása sem maradna büntetlenül.

Egy lupista képviselő Dobrescut támadja

Ceausoglu lupista úgy találja, hogy a csatolt területeken lévő polgári és katonai hatóságok között meglehetősen feszült a helyzet az egyes tartományi igazgatók viselt dolgai miatt. Így például dr. Dobrescu Aurél a letartóztatásban lévő Tibériu Vornickal benső barátságot tartott fenn. Dobrescu dr. most igen gyakran jelenik meg ügyvezetők és vizsgálóbírók előtt, hogy az ellene emelt vádak ügyében megfelelő felvilágosításokat adjon. A tartományi igazgatók a törvény szerint az illető területen lévő haderők felett is rendelkeznek, a hadsereg nem adhatja fel annyira a presztízst, hogy az ilyen emberek rendelkezéseinek vesse alá magát. Dobrescu dr. közönséges kijáró volt a földművelésügyi minisztériumban...

Az erdélyi képviselők megvédik Dobrescut

Manu lelkész: Hallgasson! Nem engedhetjük meg, hogy Erdély egyik legderekabb fiát ilyen hazug rágalmakkal illessék!

Nagy zaj, a többségi képviselők közül többen is Ceausoglu felé kiabálnak. Az elnök percekig nem tudja a rendet helyreállítani.

Solomon kormányparti: Nem engedjük meg, hogy Dobrescu Aurél a kamara szószekéről ily alávaló módon megrágalmazza. Az erdélyi tartományi igazgató addig, amíg a földművelésügyi minisztériumban volt, csak munkaszünetéről és puritánságáról tett tanúságot és különösen csodálkozom azon, hogy egy ilyen bukott ember, mint Ceausoglu merészkedik Dobrescu Aurél megrágalmazni. Kérem az elnök urat, hogy ne engedélyezzen máskor hasonló felszólalásokat.

Dr. Lázár Illés is kiált valamit Ceausoglu felé, mire ez visszakibálja:

— Hallgasson, ha nem akarja, hogy leleplezzem magát is!

Lázár Illés: Tessék, állók rendelkezésére! Addig is azonban, amíg le nem leplez közönséges esőselékek nyilvánított!

Ceausoglu: Akarja, hogy elmondjam, milyen szerepe volt az új földgáz-törvény körül?

Madgearu pénzügyminiszter: Igazán én is szeretném tudni, hogy milyen szerepe volt Lázár Illés dr.-nak a törvény körül.

Ceausoglu: Pardon, tévedtem, nem Lázár Illésről, hanem egy másik képviselőről van szó.

Nagy derültsgé, a többségi képviselők gnyosan tapsolják Ceausoglut, aki ki-

jelenti, hogy ő nem akarta Dobrescu Aurél megvédni, de a hadtestparancsnokok nem bírják el az olyan ember szagát, akinek dolga akad az igazságszolgáltatással.

Izgalom és nyomott hangulat egy törvényjavaslat miatt

Az elnök bejelenti, hogy a napirenden egy parlamenti iniciatívából elkészített törvényjavaslat szerepel a közigazgatási tisztviselők professzionális testületének létesítéséről.

Madgearu pénzügyminiszter emelkedik szólásra és tiltakozik az ellen, hogy ezt a javaslatot a parlament elé hozzák, amennyiben ugyanis a javaslat törvényerőre emelkedne, egy súlyos terhet róna az állam költségvetésére. Kéri, a képviselőket, elsősorban pedig Petrovici volt averescanus minisztert, a javaslat szerzőjét, hogy halasszák el a javaslat tárgyalását és mutassák be azt előbb egyes tagjainak, elsősorban a pénzügyminiszternek.

Általános érdeklődés közepette emelkedik szólásra Petrovici, akinek megválasztása óta ez volt az első parlamenti szereplése. Kijelenti, hogy nem felel meg a valóságnak, mintha ez a javaslat terhet róna az államra. A javaslat magántestület felállítását célozza, amely semmilyen támogatást nem fog kérni az államtól.

Madgearu: Eleinte nem, később azonban egész biztosan hozzánk fognak fordulni.

Petrovici: A miniszter ur ugylátszik, nem olvasta el a javaslatot. Egyébként közölhetem, hogy a javaslatot bemutatam Maniu miniszterelnöknek, aki hozzájárulását adta ahhoz, hogy a parlament elé terjesszük.

Madgearu: Ennek ellenére is kéri Petroviciot, hogy járuljon hozzá a vita elhalasztásához. A kérdéshez Mirto kereskedelemügyi miniszter is csatlakozik, mire Pop Csiész István megkérdézi Petroviciot, hogy hajlandó-e a vita elhalasztásához hozzájárulni.

Petrovici: Nem akarok komplikációkat előidézni e javaslat miatt, de meg vagyok győződve róla, hogy soha többé nem kerül a parlament elé.

Nyomott hangulatban ér véget az ülés.

Borzalmas tornádó söpörte végig az amerikai Unio középső részét

Házak omlottak össze és emberéletek pusztultak el

Newyork, május 2. Az Egyesült Államok középső részét tornádó söpörte végig. Nebraskában és Kansas északkeleti vidékén volt a tornádó a legpusztítóbb hatása. Norfolk-Millwaukee-ban több ház összeomlott. Tekanahban hat személy életét veszítette és sok a sebesült.

Tecumsehben pedig három halottja és több mint száz súlyos sebesültje van az elemi csapásnak. Kansasban Lawrence-Winchester lakossága szenvedett a leg-súlyosabban a tornádótól. Az emberek éjnek idején hiányos öltözetben voltak kénytelen az utcákra menekülni az ősz-

szeomló házak romjai közül. A városai mindennemű összeköttetés megszakt. A kormányzósg mentőkocsikát és orvosokat indított utra. Minnesotában az elvonuló tornádó óriási felhőszakadást okozott s a viharban villámcsapások következtében öt ember vesztette életét.

A bukaresti liberális kongresszus első napja

„Bratianu ur! Készen vagyunk a harcra, hívjon fel bennünket támadásra“

Bratianu Vintila és Duca harcias beszédet mondtak a kongresszus megnyitó ülésén

Bucuresti-Bukarest, május 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Május elsőjén kezdődött meg a liberális párt országos kongresszusa, amelyre többszáz delegátus gyűlt össze az ország minden részéből. A megnyitó gyűlésen Bratianu Vintila volt az első szónok, aki főleg a régenstanáccsal foglalkozott beszédében és élesen támadta — ha nem is nyílt formában — Miron Cristea és Sărăteanu régenstátusát. Kifejtette mindenekelőtt is, hogy a régenstanácsnak kötelessége a trón és a dinasztia presztízse fölött örködni, ennek érdekében a régenstanács mindig a pártok felett kell, hogy maradjon tevékenységével. Az egyik régen a dinasztia tagja és a hadsereg legfőbb vezére a király nagykorúságának idejéig. Ennek a régenstátusnak a feladata elsősorban az, hogy örködjék a trón tekintélye és a nemzeti egység felett. A másik két régenstátus, bármilyen körülmények között is történt legyen megválasztásuk, ugyancsak kötelességük minden személyi szempontot feladva, az ország általános érdekeit tekinteni és tartani szemeik előtt, ellenkező esetben nemcsak tekintélyüket esorbítják, de egyenesen személyi hely-

zetüket is veszélyeztetik.

Bratianu Vintila ezután arról beszélt, hogy a parlament függetlenségét lehetetlen teszi és a komoly parlamenti élet fejlődését megakadályozza az, hogy a jelenlegi kormány bianco lemondásokat kért a képviselőktől és szenátoroktól. Ezután a hadsereg és az igazságszolgáltatás függetlenségének szükségességét hangoztatta, majd a nőknek a politikában vitt szerepéről beszélt, kijelentve, hogy a liberális párt elsőnek írta be az alkotmányba a nők politikai jogait.

A következő szónok Duca volt, aki Bratianu Vintilához intézte beszédét. A volt belügyminiszter szembeállította az ország mai helyzetét azzal, amit majd a liberális kormányzás fog Romániában megteremtetni. Az ország lakosságának keserű csalódásai, kiábrándulásai és fájdalmai helyébe, a diktatórikus törekvések helyébe rendet és nyugalmat hoz majd a liberális párt kormányzati tevékenysége. A közeleti anarchiának vége lesz. A mai válságot, amely különösen a mezőgazdaságot sújtja, megfelelő gazdasági és pénzügyi intézkedések révén a konszolidáció korszaka fog-

ja felváltani. Azon emberek helyére, akik dezertálás vádjá és a büntető törvénykönyv paragrafusaiával való összeütközés között oszcillálnak, a komoly munka emberei kerülnek.

Duca a következő szavakkal fejezte be beszédét:

— Bratianu ur, készen vagyunk a támadásra! Hívjon fel bennünket a küzdelemre!

Ezután a kongresszus résztvevői különböző bizottságokra oszolva, megvittatták a napirenden lévő összes állam-problémákat s határozati javaslatokban jelölték meg a megoldási lehetőségeket. A kisebbségi bizottságban, amelynek elnöke dr. Nistor volt közmunkaügyi miniszter, előadója pedig dr. Roman Valér kolozsvári ügyvéd volt, határozati javaslatot szavaztak meg, amelyben megállapítják, hogy a kisebbségi kérdést ki kell zárni a romániai politikai pártok küzdelmeiből. A kisebbségi kérdést a román nemzeti érdekek megvédésének keretén belül testvéri közlekedéssel, a kisebbségek nyelvének, vallásának és szokásainak tiszteletével kell megoldani.

a kertbe felvonul
kvens kissé messze
ik egy karóhoz. Tel-
élve megy a kivég-
állók egy földhá-
n lassam. Látom,
katona feje csaknem
a karóra. Ugy van
z, mint a megölt
írakataiban. Szemét
érdemes, mert már
a rémülettel és a

ev arecal felsora-
tiszt zsebkendője
aggatott sortűz dör-
rohan a véres test-
még van benne
t tiszt most odalé-
szemmel közvetlen

t figyel. A kivégzés
ink reggelizni...

Crozier tábornok,
atonak egyaránt le-
hetett, mert külön-
a borzaimákat.
szolgálták. Közben
leitta magát, hogy
oket helyezni.
tábornok megláto-
hadosztály, amely
en tartotta a frontot.
ronyrohamba indul-
len, mert tudták,
ébb ellenfél. Amint
ndult, a portugálok
hantak hátrafele.
és a német unifor-
n hasonló színű, a
angol gépfegyverek
nül lekasztakolták
a szövetségesekkel
ok különben való-
háboru borzalmak-
külö csapat őrzöng-
ny angol katonai au-
nnülöket, elfoglalta
etten vágatott vele

a könyv megjelené-
hogy a könyvét tiz-
balus följegyzései
al az volt a célja,
z embereknek a há-

a belföldi
ok a
sznek
tül pasztilláva
kezeléséhez

ARGYL
ny—Bismuth

Pomaret
jekciót, elkerüli a
teket.

áltam igen sok szífi-
zó stádiumokban és
yan eredményeket
preparatum elvitat-
győztek meg.

tábornok orvos,
Gen. Lahovary.
gmargyit a Regina
sődleges és másodla-
ben és kijelentem,
gedve az elért ered

és plagu-ok behege-
ilaetikus szer. A be-
madja meg a szerve-
betegnél általános
tó.

tábornok orvos,
szségügyi főnöke.
elent azok számára,
atnak injekciós ku-
könyvi adminisztrá-
gy előnyt jelent fal-
és mindenkinél, aki

gyen kapnak brosu-
razatot a

gros ügynökségtől.
ncipatele Unite 14.
ató az ország összes
vógyszertáraiban.

iksa: A házasság a
Biblia és Talmud
az Uj Kelet könyv-

él Cluj

Világszerte nagyobb kilengések nélkül ünnepelte meg a munkásság május elsejét

A kommunisták és szocialisták között igen kevés helyen került sor verekedésre

Páris, május 2. Az utóbbi két esztendő véres május elsejei után, melyek főleg a kommunista Internacionale utasítására robbantak ki a különböző rendőrségek és az egymás ellen uszított munkáspártok között, a tegnapi május elseje, a világ legkülönbözőbb részeiben, viszonylagos nyugalom és súlyosabb incidensek nélkül mulott el. Ennek ellenére a tüntetések mindenütt hatalmas és impozáns méretekben zajlottak le és csak itt-ott került a sor rendőri beavatkozásra. A jelek szerint a kommunisták és szocialisták közötti éles és enesztelhetetlen ellentétet kiegyenlítő-dőben vannak, legalább is erre vall az a szokatlan jelenség, hogy az európai kontinens „szocialista központjában”, Berlinben, a kommunisták és a szocialdemokraták tömegei békésen, egymást felváltva, sőt minden gyalázkodás nélkül vonultak el egymás mellett.

A május elsejei eseményekről egyébként a következő részletes tudósításaink számolnak be:

Franciaország

fővárosában, Párisban a május elseje nagyobb összejutások nélkül mulott el. Teljes munkaszünetelés csak az építőiparban volt s az összes taxifőzők is leállottak. Rendbontási kísérletek miatt 223 kommunistát tartóztattak le. Saint Denis északi külvárosban Doriot kommunista polgármestert és a kommunista városi tanácsosokat letartóztatták. A Humanité mai számát, miután a katonaságot engedetlenségre izgatta, elköbzták. Kiseb zavargások voltak ezenkívül Lillében, Saint Etiennében, Firminiben stb.

Angliában

csaknem normálisan zajlott le a május elseje. A vidéki munkanélküliek Londonban felvonuló nyomoresapatához a dominionok színes képviselői csatlakoztak, akik az angol imperializmus ellen tüntettek.

Németországban

hatalmas keretek között ünnepelték meg a május elsejét. A Lustgartenben tartott ülések után a kommunisták tömegei eloszlottak és békésen adták át a helyet a szocialdemokraták felvonulásának. Az esti órákban kisebb kommunista zavargások voltak, amelyeket azonban a rendőrségnek sikerült gyorsan szétoszlatni. Az egész birodalom területén a letartóztatottak száma nem haladta meg a kétszázat.

Lengyelországban

Varsóban a munkáspártok minden incidens nélkül, hatalmas keretekben ünnepelték meg a május elsejét. Az esti órákban egy harminc tagból álló kommunista csoport hat tisztet inzultált. A tiszték revolverrel védekeztek, de eredménytelenül.

Magyarországon

Budapesten a munkásság az Andrássy-úton többórás csoportos tüntető sétát rendezett, anélkül, hogy a rendőrség beavatkozott volna.

Ausztriában

A bécsi szocialdemokraták hatalmas felvonulását a kommunisták egy kisebb csoportja zavarta meg, de mielőtt a két csoport között verekedés keletkezhetett volna, a rendőrség beavatkozott. Összejutások és a szocialdemokraták között is, de a rendőrség a verekedőket idejekorán szétoszlatta.

Oroszországban

két napig tart a májusi ünnep. Tegnap Moszkvában a vörös hadsereg moszkvai csapatfőnökei díszmenetben vonultak el Vorosilov hadügyi népbiztos és a szovjet kormány tagjai előtt. Az ünnepségen résztvett Stalin és a diplomáciai képviselők vezetői is.

Japánban

Tokióban mintegy ötezezer főnyi tömeg vett részt a felvonulásokban és kisebb összejutások után itt mintegy 150 letartóztatás történt. Kinában szintén nem fordultak elő nagyobb jelentőségű bíró kommunista zavargások.

Spanyolországban a május elseje aránylag nyugodtan telt el. Kiseb incidensek után a rendőrség mintegy 100 letartóztatást eszközölt.

A többi államokban

Athénben a preventív intézkedések következtében meg sem kísérelték a rendbontást. Stockholmban a szocialis-

ták és kommunisták felvonulásai zavaró incidensek és összetűzések nélkül értek véget. Viszonylagos nyugalomban folytak le Prágában is a tüntetések, ahol a két munkás-frakció szabadon tarthatta és tartotta is meg felvonulásait. Ugyancsak zavaró momentumok nélkül zajlott le a május elseje Hollandiában is.

Kiseb incidensek mellett, impozáns keretekben zajlott le Kolozsváron a május elseje

Cluj-Kolozsvár, május 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A kedvezőtlen időjárás ellenére hatalmas néptömeg vett részt Kolozsváron a május elsejei ünnepségeken. A szocialista munkásság tömegei az Építőmunkások otthonában gyülekeztek a kora délelőtti órákban. Innen a végeláthatatlan embertömeg a Magyar Színház előtti térségre vonult fel, ahol a szocialdemokrata párt tartott hatalmas népgyűlést. A gyűlés szónokai Popescu János, Urzica György, Hoffer Géza és Ujhelyi Ferenc voltak, akik beszédeikben a nap jelentőségét méltatták a nagyszámú munkástömeg előtt. A népgyűlés folyamán néhány kommunista ifjú a tömeg közé furakodott és kommunista röpcédulákat osztogattak. A röpcédulákat nyomban elköbzték, az ifjú kommunistákat pedig azonnal őrizetbe vették a hatóságok. A letartóztatott munkásokat kihallgatásuk után szabadon bocsájtották.

Az eredeti program szerint a Hója-erdőbe vonult volna a tömeg, az esős időjárás miatt azonban ez elmaradt és így a Magyar Színház előtti népgyűlés után a tömeg a Munkás Otthon felé indult el. A Munkás Otthon előtt mintegy ötven főnyi ifjú kommunista el akarta zárni a szocialista tömeg elől az utat. A kommunisták provokálására néhány perces közelharc keletkezett a kommunisták és a szocialisták között, amelynek a rendőrség beavatkozása vetett véget. A verekedés hevében számosan megsebesültek és így Frieder, a kommunista csoport egyik fiatal tagja fejcsontrepedést szenvedett. Frieder a mentők szállították el a helyszínről.

Ezen kisebb incidenstől eltekintve a kolozsvári szocialdemokrata munkásság ünnepése igen impozáns keretekben és különösebb rendezvényekkel zajlott le.

Május 15.-én lép életbe a CFR nyári menetrendje

A nyári menetrend életbeléptetésével egyidejűleg megindulnak a fürdővonatok is

Bucaresti-Bukarest, május 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Május 15-én lép életbe a romániai vasutak nyári menetrendje, amely a szokásos időeltolódásokon kívül néhány jelentős változást hoz a vonatjáratokban. A nyári menetrend a következő hét kategóriára osztja fel a személyszállító vonatokat: 1. Orient-expressz. 2. Rapid. 3. Expressz. 4. gyors. 5. Személy. 6. Vegyes és 7. fürdővonatok. A CFR vezérigazgatósága felhatalmazta a kerületi felügyelőségeket, hogy tehervonatokhoz harmadosztályú személyszállító kocsikat csatoljanak vásári napokon.

Amennyiben szükségesnek mutatkozik, úgy a most meglévő vonatjáratok közül még a következő vonatokat léptetik életbe: Bukarest-Brassó és Bukarest-Predeal között két kiránduló vonatot állítanak be. Ezenkívül Bukarest és Brassó között a nyári szezon megkezdése után újabb Rapid-vonatpárt állítanak be, amelynek Carpati-expressz lesz a neve. Ez a vonat első és másodosztályú kocsikból fog állani. Ugyancsak megindulnak a Bukarest-nagyszabenyi személyvonat, valamint a Nagyvárad-Felixfürdő és az Eforia-tekirghioi fürdővonatok.

Május 15.-ig le kell bonyolítani Erdélyben a sékelakciót

(Cluj-Kolozsvár, május 2. Az Uj Kelet tudósítójától.) A napokban közölte az Uj Kelet a Cionista Világszervezet végrehajtó-bizottságának újabb manifestumát, amelyben arra hívja fel a világ összes cionistáit, hogy az ideai sékelakcióban a legmesszebbmenő propagandát fejtsek ki és személyesen keressék fel, házról-házra járva, a városok és falvak zsidó lakosságát és szólítsanak fel mindenkint, hogy váltsa meg a sékelt. A legtöbb helyen eddig kizárólag az ifjúság végezte ezt a nagyfontosságú munkát. Ezáltal azonban az Exekutive nyomtatékosan az összes felnőtt cionistáknak is

le kell bonyolítani a sékelakciót. A határozat szerint az ifjúsági szervezetek az egész sékelmunka teljes ideje alatt a Szövetség rendelkezésére kell hogy álljanak. Az ifjúsági szervezet sékelmunkájának első ténye az, hogy az ifjúsági szervezetek minden egyes tagjának meg kell váltania a sékelt.

erkölcsi kötelességévé teszi a sékelmunkában való aktív részvételt.

mert csak így érhető el az, hogy olyan hatalmas sékelbiztosító tábor jöjjön létre, amely reálisan juttatja kifejezésre a zsidó nemzeti mozgalom erőviszonyait és amely csakugyan a zsidó nép tulajdonos többségét foglalja magában. Az erdélyi sékelakcióra, amely közel 4 hónapja indult meg, még fokozottabb méretekben vonatkozik az Exekutive felhívása.

Ebben az országgrészben, amelynek zsidó lakossága ugyyszólván százszázalékban nemzeti érzelmi, a sékelbiztosítóknak száma messze mögötte marad azon zsidók számának, akiknek ott kell lenniük a szervezett cionisták sorában.

Es ez csak azon mulott eddig és csak azon mulik most is, hogy ezeket a rétegeket eddig ugyyszólván senki sem kereste fel, illetve senki sem igyekezett bevonni a sékelbiztosító soraiba. A felnőtt cionistáknak a feladata ez és ezért a Zsidó Nemzeti Szövetség nagyváradi nagytüntetőbizottsági ülése határozattal ki is mondta, hogy minden felnőtt cionistának kötelessége ezt a munkát lelkiismeretesen elvégezni.

Mindenütt, ahol csak egyetlen felnőtt cionista van is, ne hagyja magára az ifjúságot, hanem maga is nemcsak irányítással és útmutatással, hanem tényleges gyűjtő-munkával vegyen részt a sékelakcióban.

A nagytüntetőbizottsági ülés határozata szerint az ideai sékelakciót legkésőbb május 15-ig mindenütt be kell fejezni, az eredményt pedig utolsó terminusként május 31-ig minden sékelbiztosító köteles a Központtal teljesen elszámolni. A sékelakció lezárásának ez a végső határ ideje, amelyet már csak azért sem lehet tovább meghosszabbítani, mert az egyes helyi csoportoknak június elsejével meg kell kezdeniük a nyári munkaprogram megvalósítását.

A rendelkezésre álló időt minden sékelbiztosítónak arra kell felhasználnia, hogy az összes cionista erőket, az ifjúságot, asszonyokat és felnőtt cionistákat mozgósításával az elérhető maximumra igyekezzen az eredményt feljokozni.

Ott, ahol a tulajdonképeni akciót már lezárták, a sékelbiztosítók, illetve helyi csoportok gondoskodjanak egy pótközlélelyfolytatásáról, az eredmény megajvitása érdekében. Különleges gondot kell fordítani a nagyobb centrumok körül fekvő kisebb helységek zsidóságára, hogy Erdélyben és Banátban lehetőleg egyetlen olyan hely se akadjon, ha zsidók laknak benne, ahol ne legyen megfelelő számú sékelbiztosító.

Ezen a helyen ismételt emlékeztetnünk kell az összes ifjúsági szervezeteket a legutóbbi konferenciának az ifjúsági sékelmunkájára vonatkozó határozatára. A határozat szerint az ifjúsági szervezetek az egész sékelmunka teljes ideje alatt a Szövetség rendelkezésére kell hogy álljanak. Az ifjúsági szervezet sékelmunkájának első ténye az, hogy az ifjúsági szervezetek minden egyes tagjának meg kell váltania a sékelt.

Triumph
cipő elegáns, tartós és olcsó!
Kapható minden jobb üzletben.

Kassai: Családi lakóháztervek

cimmal 54 kartonlappal terveysajtmény. Szabadon álló és zárt sorba épített földszintes, illetőleg emeletes 1, 2, 3, 4, 5, 6 szobás családi házak, villák, középületek tervei (talaprajz, homlokrajz, metszet és részletrajzok) 1:100, 1:50 és 1:20 méretben. Továbbá épületasztalos és műlakatos munkák izléses és változatos tervei. 33x50 cm. alak, díszes album, magyar, német, francia magyarázó szöveggel 1400 lej. Utánvétellel vagy előfizetve frankó küldi.

LEPAGE, Cluj-Kolozsvár

Uj férfi- és fiu-ruha üzlet

Kész ruhák, valamint saját szabóságom által, saját szöveteimből készült **férfi és fiu-ruhákat, trenchot és kabátokat** legújabb divat szerint készítve, legelőnyösebben szerezheti be

Mendel Lajosnál CLUJ, Calea Reg. Ferdinand volt Wesselényi-utca 2/A szám

Szabott árak!!! Szolid kiszolgálás!!!

Katz Láz a borzal

Jó na a

Jóud-Jód, május elsejéről.) Mindig századok óta ilyenkor legelőnyösebb a moru legyén. Kirov volt ezelőtt a husvétján bevont lériába Jód is, a eldugottabb falu. Negyvenhat kil hatszötven fah katlanban: ez Jón innen csak vissza. Tovább nincs ut, és havasok a K náig.

„Tudtu vége”

Wiesel Vilmos, nak a házába hív kat. Ovatosan, eg gyanakodva nézn nem-e követi őket gasztják fejüket gunk elé.

— Sajnos — ke érzetünk nem eseményekből követ. Nagy-esütörtökön dóság. Tavaly ug kaptunk. Este, al tek a templomból esendőrök ellen. A fejet, a többit lefe a esendőrök, hogy el a faluból. A p ban elmaradtak. nem görbült meg eljártunk most h nál és a esendőrök hogy gondoskodj tünk és kicsi v van. Megígérték. esendőrt...

— Hogy megér — folytatja Wies tok elmentek a te meg halálfelelem nyokat és a gyer közeli falvakba. részük pedig elbu man család házá vettük pénzünket kat és elrejtőtúr lason. Önvededel hiszen huszszoros paraszok. Egy z maradt. Katz Láz boldogultat. Ö u tákkal látta el h is vannak, nem történne.

— Tíz óra tájt nép a templomb szervezve, mert s minden. Sorba magát háromzet a zsidókra! — Elkészültün dujt mondottnak lottuk lelkünket. — Sok ezer kéz rohamozták háza ezerelel repültek esegtek a zsinde ebbe a csatazajt segélykiáltás ve sőbb ritkábbak l melyikünk már cára. Bizonyos n tárukt élénk. A csak a csupasz ordító felkiáltó is az ég felé...

Katz család zalmos

— Az utcán e össze és szinte á ajkára tölt a Lázárral? Mi tö zsidóval, aki n mondta, hogy e alapjánvéve mert nem akart

Katz Lázárt megölte a szive a borzalmak éjszakáján

Jód községben minden évben nagycsütörtökön rohamot intéznek a parasztok a zsidók házaival ellen

A csendőrök már tudják, hogy miért történt a rombolás, a jegyző pedig mossa a kezeit

Júd-Jód, május 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Mindig a husvétok táján, Évszázadok óta ilyenkor van a zsidóság legfőbb oka arra, hogy nagyon szomorú legyen. Kisenev, vagy Proszkurov volt ezelőtt a helységnek neve. 1930 husvétján bevonult ebbe a végtelen galériába Jód is, a mármarosai bércek legeldugottabb faluja.

Negyvenhat kilométeres kocsit után hatszázötven faház egy irdatlan völgykafelében: ez Jód. A világ vége. Mert innen csak visszafelé mehet az ember. Tovább nincs út, csak végtelen hegyek és havasok a Kárpátokon át Bukovináig.

„Tudtuk, hogy nem lesz jó vége”

Wiesel Vilmos, a község elöljárójának a házába hívtuk össze a jódai zsidókat. Óvatosan, egyenként lopóznak be, gyanakodva néznek hátra az ajtóból, nem-e követi őket valaki. Azután felorogasztják fejüket és bambán néznek maguk elé.

— Sajnos — kezdi az elöljáró — előérzetünk nem esalt. Az elmúlt évi eseményekből következtetve, tudjuk, hogy Nagycsütörtökön veszélyben lesz a zsidóság. Tavaly ugyanis nyolc csendőrt kaptunk. Este, ahogy a legények kijöttek a templomból, rohamot intéztek a csendőrök ellen. Az egyiknek betörték a fejét, a többi lefegyverezték és örültek, a csendőrök, hogy élve menekülhettek el a faluból. A példás büntetések azonban elmaradtak. Egyetlen legénynek nem görbült meg a hajaszála sem. Ezért eljártunk most husvét előtt a pereftunál és a csendőrkapitányságnál. Kértük, hogy gondoskodjanak rólunk, mert életünk és kiesi vagyonunk veszélyben van. Megígérték. S küldtek — négy csendőrt...

A borzalmak éjszakája

Hogy megérkezett a négy csendőrt — folytatja Wiesel Vilmos — a parasztok elmentek a templomba, a zsidóságon meg halálfelelem vett erőt. Az asszonyokat és a gyermekeket elküldtük a közeli falvakba, a hegyek közé, egy részük pedig elbújt 4-5 megbízható román család házában. Mi magunkhoz vettük pénzünket, lezártunk ajtót-ablakot és elrejtőztünk, ki pincében, ki padlason. Önvédelemlről szó sem lehetett. Hiszen huszoros tulerőben vannak a parasztok. Egy zsidó mégis a házában maradt. *Katz Lázárnak hívták a megboldogultat.* Ő ugymond, erős spalettakkal látta el háza ablakait, erős ajtóit is vannak, nem tart attól, hogy baja történne.

Tíz óra tájban kezdett özönlenni a nép a templomból. Jól meg lehetett szervezve, mert szisztematikusan történt minden. Sorbaállottak és elküldtette magát háromezer torok: „*Hurrá! Halál a zsidókra!*”

Elkészültünk a legrosszabbra. Vidujt mondtunk és Isten kezébe ajánlottuk lelkünket.

— Sok ezer kéz követ ragadott és megrohamozták házaikat. Törtek az ajtók, ezerfelé repültek az üvegszilánkok, resztek a zsindeletetők és a gerendák, s ebbe a esatazajba csak egy-egy távoli segélykiáltás vegyült bele. A kövek később ritkábbak lettek, hajnalodott, s némelyikünk már kimerészkedett az utcára. Bizonyos módon, szomorú látvány tárult elénk. A legtöbb zsidó házból csak a csupasz falak maradtak, s ezek orbító felkiáltójelként merednek most is az ég felé...

Katz Lázár, kilencgyermekes családapa áldozata lett a borzalmak éjszakáján

Az utcán egy kis csoport verődött össze és szinte ösztönösen mindenkinek ajkára töltött a kérdés: *Mi van Katz Lázárnál?* Mi történt azzal az elszánt zsidóval, aki mások megnyugtatóra mondta, hogy erős ajtóit vannak, de alapjában véve azért maradt otthon, mert nem akart pincegödörben, vagy

istállóban meghalni patkánymódra, hanem otthon, megvédve házat az utolsó pillanatig?

— ... Se ajtó nyoma, se ablak nyoma. Csak kő és kő és összetört butordarabok. Az egyik ágyon egy halom kő és egy kis imakönyv között feküdt Katz

Csak a zsinagóga maradt sértetlen

Önkéntelenül tesszük fel a kérdést: Mi történt a zsinagógával? Mi történt a Széfer-Tórákkal?

Reb Volf *Glück*, a helyettes-rabbi válaszol:

— Akadt még köztünk vagy tíz elszánt ember, aki este eljött a templomba minjanhoz. Hamar imádkoztunk, mert gondoskodni kellett az asszonyokról és a gyermekekről. De előbb még dönteni kellett afelől, hogy mi történjék a templommal, illetve feltűzött Tóratekereseinkkel. Ekkor én azt mondtam: *Ha Istennek úgy tetszik, hát csak romboltsanak!* Mi elsősorban kötelesek vagyunk megvédeni a mi házaikat, az ő házaikat csak védje Ömaga. Kínvittunk hát ajtót-ablakot, s ugy hagytunk ott mindent tárva-nyitva. S reggel...

... mindent egy találtunk meg, ahogy hagytuk. Még egy ablaküveget sem törtek ki a templomban. De a mikévt a legvadálabb módon rombolták össze. Senki sem találna ki, hogy azon a helyen valamikor, — alig pár huszonnégy órával ezelőtt, — még fürdő állott, amely rituális célokra szolgált. Ma, sajnos, ezzel is szegényebb lett községünk.

Végig az elsodort faluban

A helyettes-rabbi ezután azt ajánlotta, hogy menjünk végig a falun, de csak egy ember kíséreljen, mert... mit lehetesen tudni... Wiesel Vilmos erre is vállalkozik.

Ami legelőször feltűnik: Ahol mezuza van, ott erős faspaletták is vannak. A rombolás után másnap minden zsidó elbarrikádozta a házat deszkával és spalettával.

Néhol kijön egy-egy asszony, erősen kisért szemmel. Kisérom egyre figyelmeztet: a megrepesztett falakra és a mindenüktől megkopasztott házakra. Meztelbás gyerekek vesznek körül és pillanatok alatt egybe van egy kicsi „bélyeges sereg”.

Teszler Jakab, Katz Dávid, Glück Volf és ki tudná felsorolni mindannyiuk házat: a legiszonyabb pusztulás jeleit mutatják sorban. A házak előtt éhes, sápadt gyerekek és minden ház előtt legalább három szekérrakománynak elegendő kő. Maguk a jódai zsidók is azon esodálkoznak leginkább, hogy honnan vettek a parasztok ennyi tömteletet követ.

A falu végén lakik Teszler Jakab. Az ő háza mutatja a legsivárabb képet. Ajtót, ablakot, ágyat, asztalt, széket, háztetőt, falat, — mindent összetörtek. A feleség fekszik, folytonos ideggöréseivel vannak, ő meg költözködni akar. Hogy hová, az mindegy. Ennél rosszabb nem lehet.

Es minden háznak van legalább egy betege. Szívgyöresök vérnyomás és idegsokk. S minden oldalról a legsötétebb nyomorúság nyújtja ki esápiáit...

Es ha leszall az est, a jódai zsidók bezárkóznak, a gyermekeket lefektetik, s ők az asztal körül gunnyasztnak egész éjszaka. Minden zörrenésre és kutyaugatásra idegesen felrázkódnak, s ha hajnalodik, — háromszáz zsidó lélek megkönnyebbülten sóhajt fel...

„Most már tudom, hogy miért rombolták le a jódai zsidók házaikat!”

Tudni akarja, nemde — mondja a község vezetője, — hogy miképen viselkedett a csendőrség. Mondhatom, nagyon furesán, ha ennél az enyhe jelzőnél akarunk maradni.

Csütörtök éjjel ugyanis négy csendőr tartózkodott a faluban. Ahogy a parasztság kijött a templomból, nem le-

Egy mármarososi falu zsidóságának borzalmas éjszakája

Még lélegzett, de nem lehetett rajta segíteni. Pár óra múlva meghalt. Itthagytta feleségét és kilenc árvaát. Utések nyoma nem volt rajta, de szivbaja volt szegény Katz Lázárnak, egy ilyen halálsejtelmek között eltűlt éjszaka hamar végzet vele...

betört őket többet látni. Eltűntek a sötétség leple alatt. S azt a zsidó házat, melyben a csendőrök megszállnak, tüleletesen lerombolták.

Péntek reggel kijött a dragomérfalvi csendőrmester. Jegyzőkönyvet vett fel az esetről, összefogott vagy husz legényt és bekísérte őket a községházára. Ott kategorizálták őket olyképen, hogy fejenként 100 lej ellenében tizet rögtön szabadon bocsájítottak. A megmaradt tizet bekísérték Dragomérfalvára és mintán azok is legerberáltak az őrmesternek fejenként 100 lejt. — másnap mindannyiukat szabadon engedték. Es mintán az őrmestertől ennek a furcsa eljárásnak a magyarázatát kértük, mint aki Kolombusz-tojását találta fel, csak ugy ömlöttek belőle a kimagyarázó szavak:

— Most már tudom — mondta az őrmester. — hogy miért rombolták le a parasztság a jódai zsidóság házaikat. *Közzétek velem megbízható emberek, hogy ti, zsidók, keresztre feszítettétek a mi megváltókat, egy kis pogrom csak dúlól nektek emiatt: Vagy talán ez kevés volt?”*

Ezt mondta a dragomérfalvi csendőrmester, a végrehajtó szerv, aki intézkedéseket fogantatott a csend és a nyugalom biztosítása érdekében. Ez jelenti a reorganizált csendőrséget Mármarosban 1930 április végén...

Dunca ur mossa a kezeit...

Meglátogattuk Dunca Gábort, a jódai

A kormányzó nyitja meg szombaton ünnepélyes keretek között a jubiláris budapesti árumintavásárt

Már hétfőtől, április 28.-tól kezdve érvényes a vásár 50 százalékos utazási kedvezménye

Budapest, május 2. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Hétfőn utazunk fel, természetesen már a vásár kedvezményével. Budapest képe mintha máris megváltozott volna. A pályaudvartól a híres budapesti Városliget felé vezető utak máskor esendések, kihaltak. Hisz itt már a külváros kezdődik. Most arut, gépet, óriási máhát cipelő teherkocsik, zsufolásig telt villamosok és az autók hosszú sora kigyózik ki egészen az Iparcsarnokig. Az egyébként csendes Városliget visszhangzik az épülő nagyvásár dübörgő lármajától. Napok alatt épült fel a vásárváros. Ma még bábeli zűrzavar s egy-két nap múlva csend, rend és ünnepi dísz, mert hiszen szombaton, május 3-án maga Magyarország kormányzója jön ide, ünnepélyes keretek között megnyitni a jubiláris Budapesti Nemzetközi Vásárt.

A vásár képe már ma is valóban impozáns. 1500 cég, a magyar ipar és kereskedelem színe-java mutatkozik be a nagyközönségnek. A magyar ipar nagy ünnepe ez, melynek fényét csak emeli Olaszország hatalmas pavilonja, a franciák színpompás bemutatója, Lengyelország, Jugoszlávia és Görögország szebbnél szebb kiállítási csarnoka.

Óriási az idei vásár. Területe meghaladja a 75.000 négyzetmétert. Kilométerek teszik utsteinek hosszát. Az Andrássy-ut végétől. A Műcsarnoktól le egészen a Hermina-utig csak vásárvárost látunk. Erthető, hogy óriási érdeklődés előzi meg a vásár szombati megnyitóját. A látogatók érkezése már megkezdődött.

jegyzőt. A százhuszkilós ember alig birt beszélni a meglepetéstől. Himezett és hámozott és hebegett. Hogy ő nem antiszemita, hogy ő csak egyszerű hivatalnok, hogy ő nagyon sajnálja az egészet, sőt mi több: ő el is itéli ezért a parasztokat.

— Ha nem volna olyan szomorú — mondja — még nevetni is lehetne rajta. A zsidók hitelbe adnak lisztet és cukrot a kalácshoz, bort is ad a zsidó kocsmáros hitelbe a husvétii peccenyéhez a parasztnak, s kamatért lerombolja a zsidó házaikat. Nem lehet ezen nevetni? He-he-he...

Es ha a községházán 100 lejek fejében szélnek eresztették a bünösöket, arról a jegyző ur nem tehet. Jelentést sem tesz róla feletteseinek, csak „elitéli” emiatt az őrmestert. De újjat luzni nem mer vele. Dunca ur ezt olyképen magyarázza:

— A csendőrmester többizben panaszkodott előttem, hogy nem bir megélni a fizetéséből. Kell neki tehát egy kis konjunktura. A zsidók is adtak ugyan ezer lejt azért a fáradszáért, hogy legalább a jegyzőkönyvet juttassa el az illetékesekhez, ő viszont a pénzt elvette, de a jegyzőkönyvek a zsebében maradtak. Hiszen a parasztok ugyanis többet adtak neki, kilátása is van még tán valamire.

Még csak arra kér a jegyző ur, hogy az istenért se írjuk ki a nevét az újságokba, mert ő nem akarja, hogy főle eredjenek a dolgok. Igaz, a legutóbbi községi választások alkalmával eserben hagyták őt a zsidók, mert a hivatalos listán nem jelöltetett egyetlen zsidót sem. De ő ezért nem haragszik. Isten látja a lelkét...

S a főesperes ur? ...

Andreco Arthur bankigazgató, főesperes, volt liberális szenátor látja el Jódon a papi funkciókat. Róla nem akarunk a zsidók beszélni. Félnék. Iszonyúan félnék tőle.

Andreco Arthur nagyon jó liberális, s a cél érdekében — egy véli — minden eszközt megmenthető. S ha lehet, miért ne ütne egyet a nemzeti parasztpárton...

Bennünket azonban ma csak az érdekli: ki felel Jódon a rendért és a nyugalomért? A jegyző, a főszolgabíró, a prefektus, vagy a belügyminiszter ur? A magas kormány és a közigazgatás exponensei közül, kérdjük, kit terhel a felelősség Katz Lázár kilencgyermekes családapa és másodrendű állampolgár haláláért? És kérdjük: Jaga Gábor vármegyei prefektus, kinek a segítségét kérték a jódai zsidók, miért nem intézkedett kellő időben, hogy a brutális rombolás elkerülhető legyen.

Meghallgatjuk az illetékeseket és legközelebb rátérünk a részletekre.

Schön Dezső

...évé teszi a ...ó aktív rész-

... az, hogy olyan ...bor jöjjön létre, ...ja kifejezésre a ...om erőviszonyait ...a zsidó nép tul- ...ja magában. ...óra, amely közel ...még fokozottabb ...az Exekutive fel-

...szben, amely- ...a ugyszólván ...szmeti érzel- ...száma messze ...n zsidók szá- ...kell lenniök ...ták soraiában.

...tt eddig és csak ...gy ezeket a réte- ...senki sem ke- ...em igyekezett be- ...raiba. A felnött ...ta ez és ezért a ...ség nagyváradi ...ilése határozati- ...gy minden felnött ...e ezt a munkát ...zni.

...csak egyetlen ...a is, ne hagy- ...ságot, hanem ...irányítással ...nem lényel- ...ácal vegyen ...kezőiban.

...gi ülés határozata ...akeitől legkésőbb ...t be kell fejezni, ...első terminusként ...sékélibiztos köteles ...n elszámolni. A ...k ez a végső határ ...ak azért sem lehet ...ani, mert az egyes ...ius elsejével meg ...ri munkaprogram

...álló időt min- ...arra kell fel- ...az összes cío- ...s, asszonyok ...k mozgósításá- ...maximumra ...eredményt jel- ...ni.

...sépényi akciót már ...sok, illetve helyi- ...ának egy pótké- ...edmény megjaví- ...nleges gondot kell ...centrumok körül ...égek zsidóságára. ...banátban lehetőleg ...se akadjon, ha zsi- ...hol ne legyen meg- ...fizető.

...évtelen emlékezet- ...ifjúsági szervezete- ...renciának az ifju- ...vonatkozó határo- ...szerint az ifjúsági ...sékélmunka teljes ...tség rendelkezésére ...Az ifjúsági szerve- ...első lényge az, hogy ...tek minden egyes ...állania a sékelt.

...pípó elegáns, tar- ...tós és olcsó!

...kapható minden jobb ...üzletben.

Családi zstervek

...pos tervgyűjtemény. ...rt sorba épített föld- ...leletes 1, 2, 3, 4, 5, 6 ...k, villák, középile- ...k, homokrajz, met- ...1:100, 1:50 és 1:20 ...épiletasztatos és ...izléses és változe- ...alak, díszes album, ...ncia magyarázó szó- ...tanvétel, vagy elő- ...tanok küldi:

Uj-Koiozsvár

ott árák!!!

zolgálás!!!

ZSIDO KÖZÉLET

A kolozsvári somérek teadélutánja. Nagy gyermekdelután rendeznek a kolozsvári somérek május 4-én, vasárnap délután 4 órakor a katolikus gimnázium dísztermében. Minden gyermek nagy izgalommal várja ezt a kitérőt és ritka alkalmat a szórakozásra. A délután számtalan meglepetéssel fog minden jelenlévőnek kedveskedni. A számokban gazdag gyermekdelutánra Kolozsvár minden zsidó apraját és nagyját sok szeretettel hívják meg a kolozsvári somérek.

Dr. Weiszburg előadása a WIZO keddi teadélutánján. A WIZO teadélutánján, folyó hó 6-án, kedden délután 5 órakor (a Newyorki kávéház kistermében) dr. Weiszburg Chaim tart előadást. A háziasszonyi tisztséget Braunstein Hilariónné, Grün Samuné, Hoffmann Sándorné és Weinberger Nándorné urnok töltik be.

A kolozsvári Zsidó Nőegylet közlése. A kolozsvári Zsidó Nőegylet vezetősége a „Napközi Otthonában” nevelt 140 gyermek javára április 24-én rendezett gyűjtőnapján oly nemes ambícióval és áldozatkészséggel résztvevő polgyekek legbensőbb és leghalásabb közönetét fejezi ki. Fáradtságot, időt nem sajnálva, résztvettek és a város különböző pontjain a gyűjtést irányították: Bernat Mórné, Blum Bernatné, Brunner Sándorné, dr. Jakob Emilné, Kollár Miksáné, Katz Bernatné, Léb Jenóné, dr. Lusztig Jenóné, dr. Neufeld Jenóné, dr. Pártos Ervinné, Steiner Eszóné, Schaeeter Gizi, Weiss Béláné. Hasonló áldozatkészségű munkatársaik voltak: Adler Zsigáné, Bodner Benjáminné, Boschau Gézáné, Boskovics Pálné, dr. Biró Gézáné, dr. Boskovics Henrikné, Bernat Gabi, Beregi Menyhértné, Brunner Jenóné, Blum Bertus, Bergner Béláné, Boschau Böske, Biró Dusi, Colik Jenóné, Déri Lajosné, Devescseri Anai, dr. Eisler Melitta, dr. Eröss Vilmosné, Eisler Klári, Frenkel Lajosné, Fisch Lászlóné, dr. Fischer Józsefné, Friedmann Lipótné, Fischer Bözsi, Fischer Margit, Falk Bözsi, Flohr Józsefné, Frankelstein Altrédné, Farkas Olga, Farkas Nusi, Farkas Lilly, Pinkler Edit, dr. Fischer Tivadarné, dr. Goldner Mihályné, Gutfried Adolfné, Gerely Böske, Grünvald Gézáné, Hoffman Sándorné, Hirsch Ella, Hirsch Klári, Hirsch Jánosné, Herskovics Bözsi, Halmas Gyuláné, Hoffmann Imréné, dr. Halász Jenóné, K. Horváth Dezsóné, Hirsch Margit, Hoffmann Magda, Hoffmann Buba, Hirsch Edit, Hajdu Márta, Inea Vilmosné, Jakab Manoné, Hoffmann Bözsi, Jakob Edit, Judovics Lázárné, Jámbor Adolfné, Kelemen Bernatné, Kaszab Anna, dr. Kertész Jenóné, Kondor Ibolya, Krausz Gitta, dr. Kiss Árpádné, Katz Dénesné, dr. Ligeti Ernóné, Löbl Erzsé, Léb Baba, Léb Edit, László Jenóné, Landesmann Éva, Mezey Ibolya, Mózes Juci, Molnár Jakabné, Násch Lászlóné, Nyergesné, dr. Orenstein Sándorné, Rados Manoné, Régné, Rosenfeld Andorné, Rózsa Edit, Rados Klári, dr. Rosenberger Józsefné, Rítók Lajosné, dr. Reiter Arturéné, Reiter Nelly, Spitz Samuné, Simon Dóra, Simon M. Lajosné, Sipos Médy, dr. Sebestyén Józsefné, Steiner Jánosné, Szabó Jakabné, Steiner Boris, Sole Sándorné, Solthy Györgyné, Solthy György, Scampel Arturéné, Szabó Éva, Wertheimer Olga, Wertheim Hus, Weiszburg Emilné, Rosenthal Rózi.

meg a marosvásárhelyi Barisszia által rendezett irodalmi-törvényszék vasárnapi tárgyalását. A törvényszéki tárgyalást, amely Jacob Wassermann világhírű regényét, a Mauricius-ügyet helyezik vád alá, május 4-én délután 5 órakor tartják meg a zsidó kulturházban. A tárgyalás elnöke dr. Krausz Mór ügyvéd, szavazó bírák: Bürger Dezsó és dr. Löwenstein Lajos, vádló: Kertész Andor, védő: Rosenfeld Sándor, az esküdtszék tagjai pedig: dr. Berner Mór, dr. Citrom Beláné, dr. Erdélyi Emilné, dr. Engelberg Dezsó, Goldenberg Leó, dr. Hirsch Simon, Hirsch Simon, Közer Rózi, Tihanyi Dezsó és dr. Traub Vilmos. A belépés díjtalan.

Megalakult a dési cionista revizionista csoport. A napokban alakult meg az Erdélyi Cionista Revizionista Unió dési csoportja. A mindvégig lelkes hagnulatban lezajlott közgyűlésen a következő tisztikart választották meg: Elnök dr. Agai Andorné, ügyv. elnök Feuerstein Kálmán, alelnökök: dr. Lázár Lajosné, Sternberg Sarolta és Majrovits Lipót, pénztárnok: Farkas Sándor, ellenőr: Wolf Adolfné és titkár: Singer Zoltán.

A WIZO asszonyok temesvári bazára. A temesvári KKL-bazár iránt ország-szerte hatalmas érdeklődés nyilvánul meg és Erdély cionista asszonyai párat-

lan agilitást fejtenek ki a bazár érdekében. A WIZO vezetősége ezton kéri csoportjainak vezetőit, hogy az ajándéktárgyakról két példányú listát készítsenek el. Az egyik példány a KKL központi irodájának (Cluj, Str. Baron L. Pop 10), a másik a WIZO temesvári központjának legkésőbb május 15-ig küldendő be. Az összegyűjtött tárgyak legkésőbb május 25-ig beküldendők a WIZO temesvári központjának (Timisoara III. Piata Asanestii 4). A WIZO vezetősége ezton kéri mindazon WIZO-tagokat, akik a bazáron résztvenni óhajtanak, hogy ezen szándékukat legkésőbb május 20-ig közöljék a központtal, hogy megfelelő lakásról gondoskodás történjék. A bazár alkalmával a rendezőség szórakoztató előadásokról is gondoskodott, amelyeknek programját az erdélyi zsidó sajtó, Uj Kelet, Noár, Népnök és az Uj Kor fogja közölni. A program változatosságának fokozása érdekében kellemes kirándulást készített elő a rendezőség. A bazár harmadik napján, kedden bázias-aldunai kirándulás lesz. A WIZO vezetősége ezton kéri a WIZO körzeteinek vezetőseit, hogy legkésőbb május 15-ig közöljék azoknak névsorát, akik a kiránduláson résztvenni óhajtanak. A kirándulás teljes ellátással, hajó és vasutjeggyel együtt csak 600 lejbe kerül.

bank ma már fejlődésének oly stádiumába jutott, mely az intézetet a helyi zsidóság nemcsak egyetlen, hanem számottevő gazdasági tényezőjévé is avatja. Ma már tehát azok számára sem lehet mellékes az intézet sorsa és jövője, akik közvetlenül esetleg nincsenek is érdekelve a banknál. Az igazgatóság szívesen is lát a közgyűlésen mindenkit, aki érdeklődéssel kíséri az intézet fejlődését, még ha nem is részvényes, vagy betétes a banknál.

Az intézet egyébként mult évi működésének eredményeit évi jelentés formájában a mai napon becsátotta ki nyomtatásban. A terjedelmes füzetben az igazgatóság nemcsak számszerűleg számol be az eredményről, hanem mintegy magyarázatul részletes ismertetést ad a körülményekről és szempontokról, amelyek a különben holt számokat eleven képpé formálják át. A Kishitelbank mérlegét ugyanis nem lehet a szokványos bankmérleggel összehasonlítani, mert hisz működésüknek alapja nem ugyanaz. Az érdekes jelentést legközelebb szöveges formában fogjuk közölni.

KÖZGAZDASÁG

Vasárnap lesz a kolozsvári Kishitelbank közgyűlése

A bankéletben egész szokatlan jelenség a részvényesek oly nagyfokú érdeklődése és részvétele a közgyűlésen, mint az a kolozsvári Kishitelbank eddigi fennállása alatt az intézetnél gyakorlattá vált. A neolog hitközség nagy tanásterme és karzata zsúfolásig megtelik egy-egy közgyűlés alkalmából, mert 150-200 főre rug néha az érdeklődők száma. Ez a körülmény ara az egészséges szellemre vezethető vissza, melyet az igazgatóság az intézet demokratikus ügyvitelében beoltott.

Az idei közgyűlés, mely vasárnap délelőtt 11 órakor a szokott helyen fog megtartani, különösen látogatottnak ígérkezik. A részvényesek ugyanis mindinkább tudatára ébrednek annak, hogy közgyűlés az a fórum, mely végeredményben az intézet célkitűzéseinek megvalósításáról és ennek formáiról dönteni hivatott. Mindinkább átmegey a köztudatba az az igazság, hogy a közgyűlésen résztvenni és a határozathozatalban közreműködni a részvényeseknek nem csak joga, hanem kötelessége.

Különös érdekességet ad a közgyűlésnek az is, hogy a kolozsvári Kishitel-

bank ma már fejlődésének oly stádiumába jutott, mely az intézetet a helyi zsidóság nemcsak egyetlen, hanem számottevő gazdasági tényezőjévé is avatja. Ma már tehát azok számára sem lehet mellékes az intézet sorsa és jövője, akik közvetlenül esetleg nincsenek is érdekelve a banknál. Az igazgatóság szívesen is lát a közgyűlésen mindenkit, aki érdeklődéssel kíséri az intézet fejlődését, még ha nem is részvényes, vagy betétes a banknál.

Az intézet egyébként mult évi működésének eredményeit évi jelentés formájában a mai napon becsátotta ki nyomtatásban. A terjedelmes füzetben az igazgatóság nemcsak számszerűleg számol be az eredményről, hanem mintegy magyarázatul részletes ismertetést ad a körülményekről és szempontokról, amelyek a különben holt számokat eleven képpé formálják át. A Kishitelbank mérlegét ugyanis nem lehet a szokványos bankmérleggel összehasonlítani, mert hisz működésüknek alapja nem ugyanaz. Az érdekes jelentést legközelebb szöveges formában fogjuk közölni.

KÖZGAZDASÁG

A kormány törvényhozásilag kötelezi a vállalatokat aranymérleg készítésére

A pénzügyminisztériumban már készül a törvénytervezet, mely újabb adóterhet jelent. A felértékelés állami ellenőrzés alatt fog megtörténni

Bucuresti-Bukarest, május 2. Pénzügyi körökben egyre nagyobb érdeklődéssel foglalkoznak a kormány azon tervével, hogy Romániában bevezeti az aranymérleg-rendszert a nyilvános elszámolásra kötelezett vállalatoknál. Az erre vonatkozó munkálatok — hír szerint — már igen előrehaladott stádiumban vannak és néhány héten belül a pénzügyminisztérium elkészül a mérleg-

Művészi
perzsaszőnyeg
szövött gobelin, karamani függöny, külföldi fonalak, szővőkellékek legelőnyösebb beszerzési forrása
SCHULHOF EMILNÉ
Oradea, Str. En. Ciorogaru (Uri-u.) 14

radt Románia pénzgységének, nincs tehát komolyabb pénzpólitikai ok az aranymérleg-rendszerre való áttérésre. A békebeli mérlegvalóság helyreállítása csak akkor válhat esedékessé, ha Románia áttérne az aranyvalutára, ami azonban belátható időn belül el sem képzelhető.

A készülő törvény mögött a pénzügyminisztériumnak az a terve húzódik meg, hogy újabb adóalapot teremtsen a kincstári bevételek fokozására. A mérlegvalóság bevezetésénél a kormánynak módja nyílik arra, hogy megállapítsa a vagyontárgyak reális értéke és mérlegbeli értéke közötti különbséget, amit azután meg akar adóztatni. Ezeket az ingatlanokat ugyanis a legtöbb jól vezetett bank és nyilvános elszámolásra kötelezett vállalat rejtett tartalékként mélyen leértékelt összeggel állította be mérlegébe és csak a leértékelt összeg után fizetett adót. Az óvatos vállalatoknál és pénzintézeteknél a felértékelés, amely természetesen nem a vállalatokra lenne bízva, hanem kincstári ellenőrzés alatt történe, tulajdonképpen adóemelést jelent még akkor is, ha a kormány nálunk is életbe léptetné az aranymérlegre való áttéréskor szokásos adóamnesztiát, mert az amnesztiát után az illető részvénytársaság mégis több adót fog fizetni, miután a latenciákat most már teljes értékben kénytelen a mérlegében szerepeltetni.

Értesülésünk szerint a kormány a legkomolyabban foglalkozik a törvénytervezet elkészítésével s megvalósításával. A bukaresti nagybankok ígéretet kaptak arra, hogy amikor a törvényjavaslat elkészül, a kormány össze fogja hívni a gazdasági érdekképviseletek reprezentánsait, hogy véleményt mondjanak a tervezetről.

A cseh vasipar diktál a romániai piacon

A román vasipar napok óta nagy izgalom uralkodik. Ennek főoka az, hogy a cseheknek csakugyan sikerült az itteni piacra bevonulni. A Kern és T. sai cég mindaddig sikeresen vívta meg harcait és monopolisztikusan kezébe ragadta a piac feletti uralmat. Tulajdonképpen ez még nem is lett volna olyan nagy baj, ha nem történik az, hogy a cseh cég olyan tekintetben kíván nyomást gyakorolni a román vaskereskedőkre, amely arra nézve csak káros következményekkel járhat. A román vaskereskedők eddig a Resicától, illetve annak eladási irodájától, a Socomettől, valamint a Kern és Társai cégtől szereztek be szükségleteiket. Mindkettőnél természetesen bizonyos hitelt élveztek. Azáltal azonban, hogy most a Socomet megszűnt a nagykereskedők számára létezni, ezek egyedül a Kern és Társai cégtől eszközölhetik bevásárlásaikat. A cseh cég pedig most állítólag arra az álláspontra helyezkedik, hogy a súlyos gazdasági viszonyok miatt kénytelen a hitelkeretet megszorítani. Ez azt jelenti, hogy a csehek a román vaskereskedők hitelgényeit körülbelül ötven százalékkal akarják redukálni. A Kern és Társai cég ugyan azzal védekezik, hogy a régi hitelkereteket a maga részéről hajlandó megtartani, csupán nem tudja átvenni a Socomettől is. A vaskereskedők ezzel szemben ragaszkodnak ahhoz, hogy ők legalább ugyanakkora hitelkereteket élvezhessenek a gyáraktól, mint eddig, tekintet nélkül arra, hogy most egyetlen cég került monopolisztikus helyzetbe.

Alig terjedt el a híre Kernék jövőbeni magatartásának, máris megindult az egész vonalon a tiltakozó harc. Ugy értesülünk, hogy az összes romániai vaskereskedők különböző városokban és valószínűleg Temesváron is értekezletet tartanak majd ebben a kérdésben és álláspontot foglalnak Kernék ellen. Előrelátható, hogy ha a csehek mindenáron keresztül próbálnak vinni kitérvelt hitelpolitikájukat, ugy a romániai vaskereskedők egyöntetűen úgy vélekednek, hogy éppen a mai súlyos gazdasági viszonyok között egyenesen

sszigeten
én egy három utcára
emeletes bérház — 18
nyon szép lakásokkal
ltözhető lakással (csa-
on eladó. Bővebb felvi-
Székely Menyhért ügy-
gheten.

szült butorainkat a
tekintettel mélyen
árban áruljuk.
ALBERT
Cal. Reg. Ferdinand 61.
Regina Maria 10.

ICON
zeti műterem
Rimanoc 4
k részére: iparművészi
nsálakat és selyemken-
szést és bundabéléseket,
ntekciók részére.
arájánlatot!
batikolását vállaljuk!!

Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Rt.
Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii No 9
Helyintézetek: Dej—Dézs, Beclean—Bethlen Jibon—Zsibó, Záláu Zilah.
Affiliált intézetek: „Nagyenyedi „Kisegítő” Takarékpénztár Rt., Aiud Nagyenyed és ennek Uioara-Marosújvári fiókintézete.
Saját tőkéi 58 millió lei
Foglalkozik a banküzlet minden ágazatával. Átutalások bel- és külföldre legelőnyösebben és legpontosabban nszközöl.
Engedélyezett devizahely.

A kormány törvényhozásilag kötelezi a vállalatokat aranymérleg készítésére

A pénzügyminisztériumban már készül a törvénytervezet, mely újabb adóterhet jelent. A felértékelés állami ellenőrzés alatt fog megtörténni

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.
CLUJ, PIATA UNIRII 7. szám.
Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temesvárt
Saját tőkéi 141 millió lei.
Affiliált intézetek: Tordaaranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Sz. elyudvarhelyen, és Sz.-Kereszturon, Szászregényvidki Takarékpénztár r.-t. Szászregényben és népkar r.-t. B.-hunyadon. — Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Engedélyezett devizahely. Aruraktárai a vasut mellett. Betéteket elfogad.

Volt Ön már **BEN AROLY Beyné!** Prof.

ha nem, nyg okvetlen keresse fel. Megtudja multját, jelenét és jövőjét. Fogad lakásán Strada Memorandului (volt Unio-utca) 12. szám.

merényletnek számít a hitelkereteket felére csökkenteni. Vaskereskedőink egyébként törekvésükben most nagyon támogatják a lengyelek is, akik jó ideje töreksenek azon, hogy Romániában piacot kapjanak. Valószínű, hogy a legközelebbi időn belül Lengyelország is belép a nemzetközi vaskartellbe és ezzel egyidejűleg a lengyel vas megkezdí bevonulását Romániába is. Illetékes körökben tudni vélnek arról is, hogy ha a lengyeleknek nem is sikerülne a vaskartellel megegyezést létesíteni, a román fogyasztó piacra akkor sem mondanának le. Eddigi információink szerint a lengyelek Temesváron, Kolozsváron, Bukarestben, Csernovitzban és Brailában állítanak fel kisebb eladási központokat. Ebben a kérdésben egyelőre még csak bizalmas jellegű tárgyalások folynak, de hihetőleg néhány héten belül ezek a tervek megvalósulnak.

A nagyváradi Rimanóczy vagongyártó eladásra kínálta az államnak. Gazdasági körökből kiszivárgott hírek szerint a nagyváradi volt Rimanóczy vagongyártó felajánlották megvételre a CFR-nek. A tárgyalások folyamatban vannak.

A kolozsvári román kereskedők és iparosok együtt akarnak működni a többi gazdasági érdekeltségekkel. A kolozsvári román iparosok és kereskedők egyesülete a napokban tartotta tisztújító közgyűlést az iparkamara közgyűlési termében. A közgyűlésen új tisztikart választottak meg s egyúttal állást foglaltak a pénzügyminiszternek az állami nyomtatványok centralizálására vonatkozó rendelkezése ellen. Kimondták, hogy a jövőben fajra és felekezetre való tekintet nélkül együtt akarnak működni a többi kolozsvári gazdasági és érdekképviseletekkel és hogy a politika mellőzésével, tisztán gazdasági alapon folytatják szervezkedésüket. Foglalkoztak a közgyűlés a legutóbb lezajlott közigazgatási választásokkal és sajnálattal állapította meg, hogy Kolozsvár közösségében sem az iparosok, sem a kereskedők nincsenek megfelelő arányban képviselve.

Kávéházak és vendéglők nem kötelesek zeneadót fizetni. Az utóbbi időben a romániai kávéházak és vendéglők között éles harc tört ki a zeneadó fizetése körül. A pénzügyminiszter ugyanis a nyilvános helyek 90 százalékát évi negyvenötvenezer lejcs zeneadóval terhelte meg. Több konkrét esetről kifolyólag a bukaresti és nagyváradi itélőtábla kimondták, hogy azoknak a kávéházaknak és vendéglőknek, ahol van ugyan zene, de azért külön beléptdíjat nem fizetnek, nem kötelesek zeneadót fizetni. A Vendéglőiparosok Szövetsége most a döntésre való tekintettel azzal a gondlattal foglalkozik, hogy a már eddig befizetett zeneadót a kincstártól visszakövetelik.

Temesváron is rövid időn belül megkezdí működését az árutőzsde. A temesvári árutőzsde ideiglenes bizottsága május 4-ére hívta össze a tőzsde alakuló közgyűlést. A tőzsde ideiglenes bizottsága, hogy megkönnyítse a tőzsdészettségbe való beiratkozás lehetőségét, igen alacsony tagdíjakat állapított meg. A mezőgazdák 250, az egyéni cégek 1200, az egyszerű társaságok 1800, a részvénytársaságoknak pedig 2800 lej csak az évi tagdíja. A tőzsdén gabona és termékei, fa, fűreszár, bor, szeszfelek és gyapjnárunkban lehet nagy üzleteket kötni. A tőzsde intervenált abban az irányban, hogy a vámnál hagyott, vagy elkobozott áruk, illetve ki nem váltott cikkek elárverezését jövőben a tőzsde végezhesse. Az árutőzsde felállítását után rövidesen az értéktőzsde is megkezdí működését.

„OLLA” GUM . . .
Elsimert és bebizonyított a legmegbízhatóbb tejcs-gumókat nyújt. Kapható minden gyógyszerárban, drogeriában és illatszertárban.

Három kötet
760 oldal
130 lej
THOMASS MANN
Buddenbrook ház
A Nobel-díjas író világhírű munkája
Kapható az UJ KELET könyvosztályában

Színház—Művészet

Matyika színésznő szeretne lenni

Csathó Kálmán színművének bemutatója Kolozsváron

Hiába, — a karuzs írói is haladnak s ezek között Csathó Kálmán is. Már nem kizárólag a busmagyarkodás és a zsentri-velelem irodalmi ábrázolása a céljuk; kezdenek „korszerűbbek” lenni. A „Matyika színésznő szeretne lenni” legalább is erre vall. Itt már nem patriarchális „erkölcs”-velelemről busong a nótá; sőt ellenkezőleg, — az bizonyos, hogy az erkölcs és társadalmi konvenció útjában áll Matyikának, aki színésznő szeretne lenni. S hogy ezt elérje, — erre jó neki a hazugság, az illegitim viszonyok egész szövevénye, (fő a diszkreció!), jó a tettetés és a körmönfontosság minden változata. Meg kell adni, hogy Csathó Kálmán ebben a színpadi viaskodásban a legkitűnőbb eszközöket használja fel az állandó érdeklődés és fordulatosság fenntartására. Színpadművészet és érdekesség szempontjából a „Matyika színésznő szeretne lenni” elsőrangú vigjáték. És ez biztosította sikerét.

Az előadás viszonylag elfogadható volt. Az összjáték sem mutatott olyan kirívó hiányosságokat, mint az utóbbi bemutatott daraboknál. Matyikát *Marsi* Gizi játszotta sok jellemző erővel, itt-ott feltűnő átértéssel, — nagyjában azonban nem az ő alakjára és egyéniségére van szabva ez a szerep. *Szentgyörgyi* Mária tud nagyon vonzó, kedves és raffinált nőies is lenni; tegnap legalább is az volt. *Tóth Elek*nek nem volt alkalma tóthelékinek lenni; sablont játszott kevtelenül és szokványosan. *Mészáros* Béla játéka a szokott, sőt kirívó egyenlenséget tükrözött, — néha jól eltalálta a hangot, máskor teljesen kiesett szerepéből. *Forgács* Sándor még az alapjában véve kevés ábrázolási lehetőséget nyújtó figuráit is elragadó eredetiséggel játszotta. Mint vigjátékész, egyre inkább érkezik fel a legmagasabb horizontokra. *Lantos* viszonylag eléggé elfogadható alakítást nyújtott. *Mihályffy* szerepe epizodszzerű volt s így nem nyújtott érdemleges játék-lehetőséget. A kisebb szereplők, élükön *Tompa* Sándorral, *Benes* Ilonával, *Balás* Samuval, *Olasz* Lajossal, sokat tettek a siker érdekében. (s.)

A MAGYAR SZÍNHÁZ UTOLSÓ ELŐADÁSAI EZ ÉVADBAN

Szombaton este 9-kor mozi-helyárrakkal: Ocskay brigadéros. (Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám: 308.)
Vasárnap délután fél 3-kor mozi-helyárrakkal: Csunya lány. (Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám: 309.)
Vasárnap délután fél 6-kor mozi-helyárrakkal: „Ida regénye”. (Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám: 311.)
Vasárnap este 9-kor mozi-helyárrakkal: János vitéz. (Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám: 312.)
Hétfőn este 9-kor mozi-helyárrakkal: Szólik az asszony. (Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám: 313.)
Kedden este 9-kor mérsékelt helyárrakkal: Huzd rá cigány. (Utolsó operette-előadás. Kondor Ibolya, Kaszab Anna, Betegh Bébi, Solthy György, Tompa Béla, Ihász Aladár, Leóvey Leó, Selmecey Mihály busufőllépése. Az I. felvonás után Kőrösi Dudas magyar nótái. Sorozatszám: 314.)
Szerdán este 9-kor utolsó előadás mozi-helyárrakkal: Első feleség. (Poór Lili, Szentgyörgyi Mária, Janovics Jenő, Tóth Elek főllépése. Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám: 315.)

CORSO FILMSZÍNHÁZ MŰSORA:

Szombat 5, 7 és 9 órákor: Mámoros éjszakák.
Vasárnap délelőtt 11 órákor: Szenzációs nagy matiné! Romantikus hadifogság. (Ezer veszélyen keresztül). Két amerikai bajtárs hadifogságba jutása, izgalmas kalandokkal. Olesó helyárrakkal.
Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órákor: Mámoros éjszakák. Izgalmas nagyrendezésű orosz dráma. Kessel: „A rongyos heregeek” híres regénye után. Énekes, zenés film.
Hétfőn 5, 7 és 9 órákor: Mámoros éjszakák.

SELECT-MOZGO:

Szombat: Verdun, történelmi látomások, melyen megható dráma, mely hűen adja vissza Verdun várának bevételeit. A legszebb és legmeghatóbb háborus film.
Vasárnap: Verdun, történelmi látomások, melyen megható dráma, mely rekonstruálja a világháború legmegrázóbb jeleneteit.

URANIA MOZGO:

Szombat: A pogány szerelmi dala. Ramon Novarro, melyen megható éneklő filme, melynek szépsége vetekedik a „Fehér árnyak”-kal.
Vasárnap: A pogány szerelmi dala, ma utoljára, főszerepben: Ramon Novarro.

A Magyar Színház irodájának közleményei:

FEDÁK SÁRI FŐLLÉPÉSEI ELMARADNAK.

A Magyar Színház jelenti: Minthogy az illetékes minisztériumok a Fedák Sári részére szabályszerűen kiállított játszási engedélyt és beutazási engedélyt visszavonták, a művésznő vendéjátéka elmarad.

A megváltott jegyeknek az árát a pénztár mindenkinék visszafizeti.

AZ UTOLSÓ NAPOK MŰSORA:

AZ IDEI ÉVAD A JÖVŐ HÉT SZERDAI ESTEJÉN VÉGET ÉR.

Hogy az utolsó napokon mindenki, aki kevésbé is tehető, színházba mehessen, az igazgatóság úgy csinálta meg a műsört, hogy az összes előadásokat nagyon olcsó helyárrakkal tartják meg. Az idei évad legemlékezetesebb sikerei váltakoznak a műsoron. Szombaton este 9 órákor Herceg Ferenc tragédiája, az „Ocskay brigadéros” kerül színre nagyon olcsó mozi-helyárrakkal. Vasárnap három operette előadást tartanak: 3-kor „Csunya lány”, 6-kor „Halványárga rózsá”, 9-kor „János vitéz” kerül színre s ugy a délutáni, mint az esti előadásokat nagyon olcsó mozi-helyárrakkal tartják meg. Hétfőn a „Szólik az asszony” e. operettet adják ugyancsak mozi-helyárrakkal. Kedden este lesz az idei évad utolsó operette-előadása. A „Huzd rá cigány”-t tüzték ki s ebben bucsuzik Kondor Ibolya, Betegh Bébi, Kaszab Anna, Solthy György, Ihász Aladár, Tompa Béla, Leóvey Leó. Ezt az előadást délutáni mérsékelt helyárrakkal tartják meg. Az évad utolsó előadása szerdán este lesz, amikor az „Első feleség”-et adják Poór Lili, Szentgyörgyi Mária, Janovics Jenő, Tóth Elek bucsujával. Ezt az utolsó előadást is nagyon olcsó mozi-helyárrakkal tartják meg.

VASÁRNAP DÉLELŐTT 11-KOR: A POKOL KATONÁI GERGE BANCROFTTAL.

Gyönyörű műsora lesz a vasárnap délelőtti matinének: „A pokol katonái”-t adják George Bancrofttal a főszerepben. Helyárrak: 10, 15 és 20 lej.

Rádió műsor

Idő: Középeurópai

Szombat, május 3.

Bukarest. 16: Könnyű zene. 17: Felolvasás. 17:15: Beszélő újság. 17:30: Zenekari hangverseny. 18: Rádió Szabadegyetem. 19: Gramofon. 20: Színházi előadás. 21: Mandolinzene. 21:40: Beszélő újság.

Budapest. 9:15: A m. kir. I. honvédelmi vezényelők zenekarának hangversenye. Dostal: Cserebogár — magyar induló. Mascagni: Keringő. Strauss: Egy új Veleceben. Gounod: Faust — baletzene. Csajkovszky: Barcarola. Ambrosio: Canzonetta. Hegedűszó. Kálmán: Fortissimo — nagy egyveleg. Abraham: A honvédbanda — induló a „Victoria”-ból. 9:30: Hírek. 12:05: Eugen Stepat orosz balalajka zenekarának hangversenye. XII. ulánus ezred dala. Meghalt egy szegény katona — népdal. Wertitszky: Minuzsocska — románe. Gitárral a köpeny alatt — szerenád. Kiszely: Fehér orchideák. Kakuk madár — népdal. Ámatlan éjszakák — románe. Messze földről — diákdal. Jó fiú — cigánydal. 12:25: Hírek. 13: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. 14:30: Hírek. 16: Kék Lajos, a Kistaludny Társaság másodikítárának előadása: „A mult esztendő magyar drámairodalmáról”. 16:45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 17: A szociális Missziótársulat előadássorozata. 17 ó. 30: Gramofonhangverseny. Liszt: Első

zongoraverseny. Paul Lincke: Inda Keringő. Kóla—Szenes: Kárvavár. Translatur: Bécsi prater-élet. Lyons: A fogorvosnál. Seress: Hiába van palotád Budán. Földes—Harmath—Abraham: Honvédbanda. Henderson: Bam, bam, bam, my shore. 18:30: „Mit üzen a rádió”. 19:15: Helyszíni közvetítés a m. kir. posta- és táviró üzeméből. 20: Békeffy László-est. Békeffy László konferál. „A sötét pont”, „Premiér”, „Tavaszi divat”, e. tréfák. Közreműködik: Somogyi Nusi, Kökény Ilona, Jankovich Magda, Ihász Lajos, László Miklós, Pethes Sándor, De Lajos György és Anday Béla. 21:30: Róbert Emmy, a bécsi állami Operaház v. koldoraturékesnőjének hangversenye. Poch: Variációk. Rossini: A szevillai borbély — Rosina áriája. Kurucz: Páros rózsá. Polgár Tibor: Tavasz az erdőn. Donizetti: Lammormoori Lucia — örületes jelenet. Utána kb. 22: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. Majd Magyar Imre és cigányzenekarának hangversenye a Hungária-szállóból. 22:30: Megemlékezés Lengyelország nemzeti ünnepéről. 22:50: Magyar Imre és cigányzenekara.

Bécs. 19:30: Ünnepi hangverseny. Szimfonikus zenekar, női énekkar, operarénekesek közreműködésével.
Berlin. 19:20: Szórakoztató zene.
Breslau. 19:35: Induló gramofonon.
Lipsee. 18:30: Hangverseny.
München. 21:40: Békeffy László: Zsüros pör e. jelenete.
Belgrád. 21:30: Vonósnégyes. Mozart, Dvorak művei. 22:45: Operettzene.
Varsó. Kattoviz. 21:30: Hangverseny.
Róma, Nápoly. 21:02: Opera, vagy hangverseny.
Milánó. Torinó. 20:30: Opera.
Prága. 21:40: Vidám áriák és borbélok.
Brünn. 21:05: Dvorak: H-moll hegedűverseny.
Osló. 20: Rádiózenekar. 22:15: Dalok. 22:45: Gramofon.

Anton Rosenzweig Cluj

מרים אונד שליחים גראמאדאנרונג

Héber könyvek

gyapju és selyemtálcsek nagykereskedése. — Gyári árak!

Apróhirdetések

UTAZÓKI! Berkovicsné ארטי בקוביטש

vendéglője megnagyobbítva
Oradea, str. Nicolai Iorga 19.
Zöldfa-utca.
Mérsékelt árak. Kitűnő házikonyha.

KIADÓ Donát-ut végén Szamos mellett gyümölcsös lakóházzal Krennitskyné, Burgya vendéglővel szemben.

EGY varrógép és egy antik asztal eladó Kárpát-utca 16.

PERZSASZÖNYEG minták eladók Strada Gen. Berthelot (Ötvös-utca) 25.

KERESEK raktárnoki állást, vagy vállalkozó falun kisebb üzlet, birtok vezetését szerény igényekkel Cim a kiadóban.

FÜRDŐHELYEN 80 éve jól bevezetett VÉNDÉGLŐ bérbeadó, esetleg olcsón eladó. Értekezni Weisz, Strada Gojdu 9.

MOLNÁRSEGÉD fiatal automatikus vámb vagy kereskedelmi malomba azonnali belépésre állást keres. — Simkó Je. Drág. up. Hida. Jud. Cluj.

KÜLÖNBEJÁRATU elegánsan burorozott szoba fürdőszobahasználattal a belvárosban kiadó. Cim a kiadóba.

SCHWARTZ IGNACNÉ orth. kóser tejcsmarna és vegetárius étterme május 4-én nyílik meg Reg. Ferdinánd (Wesselényi-u.) 10. sz. alatt.

XIII évfolya
1930.
Vas
5690

Uj Kelet az
a hánai új
a hánai új
a hánai új
a hánai új

Schober Rómától

A realpolitikusa felfalták a politika a lehető mindent szeretne telenséget és rossz irrealitást. Amióta a legutóbbi időben vedni, a gyakorlat — azóta, sajnos, dekében dolgozó alkalmazkodni hore, a haladásé. Ma már megszoktak és lázas e realpolitikává szlók, amelyek kártások megtestesítés viszonyok előtt.

Amikor Schober met-Ausztria éléropártok benne lalt ré, a haladásé. Ma már megszoktak és lázas e realpolitikává szlók, amelyek kártások megtestesítés viszonyok előtt.

A Bodenkredit Snowden kincstár megszűnt a Helenni: Schober és hogy a reakció felteket alaposan m a realitások kedtoknak, mint a t szentelnők tevébelpolitikailag csaknem teljes tartaniok pozici szerre a külpolit gesnek olyan ter zését, melyek föl tekintetben elég várakozásait.

S ezen a terep politikusknak biz megalkuvásnak jét futotta meg, is diosésegére vá párisi jóvátételi leg az Anshlus nagyantant ké Ausztria jóvát egyenesen Rómá szívének és el előtt mutassa Ausztria” felé kellő szívéllyess ban, annál is in bírósági szerződ tek és aláírtak. érteket képvisel értan kevés köze.

Miután így S tette kötelessége utazott, a fra Mussolini nevé lettel és megvet dan a Vilmos cellár azonban kor IV. Henri misét, ugy nel franciák is jó róla, főleg ped jelenlegi osztrák akarja valósítai ciká udvarias e hatalomtól való gyöngsdséggel tria iránt. Így Párisban is sz itt tiszteltetere fascista milicia — viszont kitű kedélyes váll teste és lelke v Páris azonb